

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

НАРЪЧНИК ПО КАЧЕСТВОТО

съгласно БДС EN ISO 9001:2015
(EN ISO 9001:2015)

УТВЪРДИЛ:

Ректор: проф. дфн АНАСТАС ГЕРДЖИКОВ

Списък на измененията:

№ по ред:	Версия/изменение	Направени промени:
1.	1	Приет от АС с Протокол № 9 от 29.04.2015 г.
2.	1/1	Допълнен с Процедура и приложения за атестиране на преподавателите, приети от АС с Протокол № 7 от 27.04.2016 г.
3.	1/2	Изменен с решение на АС с Протокол №7 от 22.02.2017 г.
4.	1/3	Обновени приложения за атестиране на преподавателите с решение на АС, Протокол № 15 от 27.09.2017 г.
5	1/4	Промени в процедурата и методиката за атестиране на членовете на научно-преподавателския състав, заемащи академични длъжности с решение на АС Протокол № 7 от 26.04.2023 г.
6.	2	Промяна във връзка с преминаване на СУК към изискванията на ISO 9001:2015, приет от АС с Протокол № 15 от 26.09. 2018 г.
7.	3	Допълнен със Стандарт/критерии за качество на електронен учебен курс от смесен тип при съчетаване на електронни и присъствени (в аудитория/виртуална класна стая) учебни занятия; Обновени приложения за атестиране на преподавателите с решение на АС, Протокол № 16 от 16.09.2020 г.
8.	4	Допълнен с Правила за атестиране на изследователите (R1-R4) в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ с решение на АС, Протокол № 16 от 29.09.2021 г.
9.	5	Допълнен с Правила за атестиране на преподавател/старши преподавател в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ с решение на АС, Протокол № 7 от 19.04.2022 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

Раздел	НАИМЕНОВАНИЕ	Стр.
1.	ВЪВЕДЕНИЕ	4
1.1	Обхват на системата	4
1.2	Представяне на Софийски университет „Св. Климент Охридски“	4
1.3	Организационна структура	7
1.4	Мисия и визия	8
2.	ПОЛИТИКА, ЦЕЛИ ПО КАЧЕСТВОТО И ПРИНЦИПИ НА УПРАВЛЕНИЕ	9
2.1	Декларация на ръководството	12
2.2.	Принципи на управление на качеството	10
3.	ТЕРМИНИ И ОПРЕДЕЛЕНИЯ	11
3.1.	Термини и определения	12
3.2.	Нормативни позовавания	12
3.3.	Използвани съкращения	13
4.	КОНТЕКСТ НА ОРГАНИЗАЦИЯТА	13
5.	ЛИДЕРСТВО	15
5.1	Лидерство и ангажираност	15
5.2	Политика по качеството	15
5.3	Роли, отговорности и правомощия в организацията	16
6.	ПЛАНИРАНЕ	20
6.1	Действия за овладяване на рисковете и възможностите	20
6.2	Цели по качеството и планиране на дейностите за тяхното постигане	20
6.3	Планиране на измененията	20
7.	ПОДДЪРЖАНЕ	21
7.1	Осигуряване на ресурси	21
7.2	Компетентност	23
7.3	Осъзнаване	24
7.4	Обмен на информация	24
7.5	Документирана информация	25
8.	ДЕЙНОСТИ	25
8.1	Управление на образователния процес	25
8.2	Управление на качеството на образователния процес	27
8.3	Управление на научноизследователската работа	34
8.4	Управление на вътрешноадминистративни и други свързани процеси	37
9.	ОЦЕНЯВАНЕ НА РЕЗУЛТАТНОСТТА	40
9.1.1	Наблюдение, измерване, анализ и оценяване	40
9.1.2	Удовлетвореност на клиента	41
9.1.3	Анализ и оценяване	41
9.2	Вътрешен одит	41
9.3	Преглед от ръководството	46
10.	ПОДОБРЯВАНЕ	47
10.1	Непрекъснато подобряване	47
10.2	Управление на несъответствие и предприемане на коригиращо действие	47
10.3	Постоянно подобряване	48
11.	ПРИЛОЖЕНИЯ	
Прил.1	SWOT анализ	48

НАРЪЧНИК ПО КАЧЕСТВОТО

стр. 3 от 110

вер. 6/ 26.04.2023 г.

Прил.2	Организационна схема на управление на Софийски университет „Св. Климент Охридски“	50
Прил. 3	Схема на процесите в системата за управление на качеството на СУ	51
Прил. 4	Атестиране на научно-преподавателския състав	52
Прил. 4.1	Личен отчет на преподавателя	56
Прил. 4.2	Методика за формиране на атестационната оценка (посл. вер. 26	65
Прил. 4.3	Процедура за атестиране на научно-преподавателския състав	70
Прил. 4.4	Атестационен лист	72
Прил. 4.5	Процедура за създаване и използване на електронни анкети за обратна връзка от студентите	74
Прил. 4.6	Анкетна карта за проучване на мнението на студенти	76
Прил. 5	Годишен календар на дейности по осигуряване на качеството в СУ	80
Прил. 6	Други:	
	Приложение 6.1 - Методика за самооценка	83
	Приложение 6.2 - Критерии за оценяване на качеството на обучение	94
	Приложение 6.3 - Механизми за повишаване на качеството на учебния процес	101
Прил. 7	Стандарт/критерии за качество на електронен учебен курс от смесен тип при съчетаване на електронни и присъствени (в аудитория/виртуална класна стая) учебни занятия	116
Прил. 8	Правила за атестиране на изследователите (R1-R4) в Софийския университет „Св. Климент Охридски“	123
Прил. 9	Правила за атестиране на преподавател/старши преподавател в Софийския университет „Св. Климент Охридски“	131

1. ВЪВЕДЕНИЕ

1.1 ОБХВАТ НА СИСТЕМАТА

Софийският университет „Свети Климент Охридски“ (СУ) е разработил и внедрил Система за управление на качеството (СУК) в съответствие със стандарта БДС EN ISO 9001:2015 „Системи за управление на качеството. Изисквания“. Системата обхваща основните образователни звена на Университета – 16 факултета и 3 департамента.

Стратегия на Университета в областта на качеството е постепенното разширяване обхвата на Системата с цел включване системите за управление на качеството на спомагателните и самостоятелните звена на СУ като подсистеми в състава на цялата СУК на Университета.

При разработване на Системата е възприет процесният подход, при което са идентифицирани и подложени на управление всички основни и спомагателни процеси, свързани обучението на студенти и докторанти.

В Наръчника по качеството на СУК са заложи общоприложимите за Университета принципи на управление, които се интерпретират и доразвиват по подходящ начин в документите на системата за всяко функционално звено.

1.2 ПРЕДСТАВЯНЕ НА

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ „СВЕТИ КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“

Софийският университет „Св. Климент Охридски“ е първото българско висше училище. Неговата история е вълпъщение и продължение на многовековната културна и просветна традиция на българския народ.

През 1880 г. Министерството на просвещението внася в Народното събрание проект за Основен закон за училищата в княжество България. В него се предвижда „след изпълване курса на реалните и класическите гимназии да се отвори българско висше училище (университет), което да обхване юридическите, философските, естествените, медицинските и техническите науки“. През 1887 г. министърът на просвещението Т. Иванчев издава Наредба за откриване на педагогически клас към Първа мъжка гимназия в гр. София. Занятията започват на 1 октомври 1888 г. На 8 декември 1888 г. Народното събрание взема решение за преобразуването му във Висше училище, който влиза в сила на 1 януари 1889 г., когато е публикуван Указ № 159 в Държавен вестник. За пръв Ректор е избран Александър Теодоров-Балан. В приетия временен правилник се предвижда функционирането само на Историко-филологическо отделение. През учебната 1889/1890 г. се открива Физико-математическото отделение, а през 1892 г. се открива Юридическият факултет.

През 1894 г. е приет нов закон за Висшето училище и с указ се преобразува в университет под името „Български университет братя Евлогий и Христо Георгиеви от Карлово“ с три факултета: Историко-филологически, Физико-математически и Юридически. В периода от 1918 до 1923 г. се откриват 4 нови факултета - Медицински, Агрономо-лесовъден, Богословски, Ветеринарно-медицински. През 1938 г. Софийският университет вече има 7 факултета, 72 института, клиники, семинари, значителен библиотечен фонд и собствено научно списание. Софийският университет „Св. Климент Охридски“ става един от авторитетните научни центрове на Балканите.

В периода 1947-1952 г. Народното събрание приема закони, с които отделя факултети и институти от структурата на университета. Някои от тях поставят началото на нови, самостоятелни висши училища като Висшия икономически институт, Медицинска академия, Ветеринаро-медицинския институт, Селскостопанската академия, а други преминават в системата на БАН. През последните години някои от тези звена са възстановени в структурата на Университета (Богословски факултет, Медицински факултет). Образуван е и нов Стопански факултет. През 2012 г. Химически факултет е преобразуван във Факултет по химия и фармация.

През 1900 г. е приет и правилникът за Библиотеката при Висшето училище. През 1905 г. започва да излиза Годишник на Университета с официален и научен дял, в който се публикуват закони, правилници, разписи за лекции и научни трудове на университетските преподаватели. Университетската библиотека „Св. Климент Охридски“ е първата университетска и най-голямата научна библиотека в България. През 1925 г., с приемането на Закона за депозита, тя става третата библиотека в страната, която получава безплатен екземпляр от всяко издание.

Днес Университетската библиотека притежава богат многоотраслов фонд, който наброява над 2 510 000 библиотечни единици – научна и учебна литература, редки и ценни издания, периодика, електронни носители на информация и др. Изключително богата е сбирката от старопечатни, редки, ценни и уникални издания. Ежегодно се набавят над 20 000 библиотечни единици и се обслужват повече от 30 000 читатели с над 340 000 библиотечни материали. Тя предлага услуги, съчетаващи традициите и модерните технологии, които изграждат облика ѝ на съвременен библиотечно-информационен, културен и образователен център. Нейната мисия е библиотечно-информационно осигуряване на всички свои читатели, креативно участие в развитието на Софийския университет и във формирането на информационната компетентност на многобройните си потребители.

От 1902 г. е учреден празникът на патрона на университета св. Климент Охридски. В Правилника на Университета от 1905 г. за пръв път е записан текстът, че 25 ноември, денят на св. Климент Охридски, става патронен празник на Университета. От 1916 г. в резултат на официалното приемане на Григорианския календар в България годишният празник на Университета започва да се чества на 8 декември. Така с годините най-старото и престижно висше учебно заведение в България създава и утвърждава 8 декември като символна дата на университетската празничност.

От началото на 1935 г. Софийският университет официално започва да носи името на своя патрон. След 1968 г., когато Българската православна църква връща стария стил на Юлианския календар, денят на св. Климент Охридски отново става 25 ноември и от 90-те години на ХХ в. е патронен празник само на Софийския университет. Осми декември остава светска дата и продължава да обединява българското студентство в страната с изключително популярния му празник. Преподавателите и студентите от Софийския университет „Св. Климент Охридски“ честват два академични празника – патронния и общостудентския, съдържащи общ произход.

Постепенно Софийският университет „Св. Климент Охридски“ става един от авторитетните научни центрове на Балканите, напълно развит европейски тип университет. Днес Софийският университет „Св. Климент Охридски“ е най-големият и

престижен учебен и научноизследователски център в страната. Той обхваща 16 факултета и 3 департамента със 108 специалности.

В структурата на Софийския университет са включени следните основни звена: Факултет по славянски филологии, Факултет по класически и нови филологии, Исторически факултет, Философски факултет, Юридически факултет, Факултет по журналистика и масова комуникация, Факултет по педагогика, Факултет по науки за образованието и изкуствата, Геолого-географски факултет, Физически факултет, Факултет по математика и информатика, Факултет по химия и фармация, Биологически факултет, Стопански факултет, Богословски факултет, Медицински факултет, Департамент за информация и усъвършенстване на учители, Департамент за езиково обучение и Департамент по спорт.

В рамките на СУ „Св. Кл. Охридски“ функционират няколко самостоятелни звена, които са: Университетска библиотека, Университетско издателство с печатница, Университетски център за информационни и комуникационни технологии, Научноизследователски сектор (НИС), Университетски ботанически градини. Също така са създадени и няколко центъра: ЦСВП „Проф. Иван Дуйчев“; Център за образователни услуги; Център за източни езици и култури; Център по кореистика; Кариерен Център; Културен център; EURAXESS център за мобилност на учените; Мрежова Cisco Академия при СУ; Център за изследване на патристичното и византийското духовно наследство; Институт Конфуций в София; Approved Test Centre for the Oxford Test of English; Университетски център за изследване на религиите; Френско-германски център за приложни изследвания по икономика и управление; Център за дистанционно обучение; Университетски център по управление на качеството; Център на технологии на информационното общество; Център за икономически теории и стопански политики; Високотехнологичен бизнес център към СУ „Св. Климент Охридски“; Център за икономика и политика на Китай; Рехабилитационни центрове; Център за полярни изследвания. Освен действащи са радио и телевизия „Алма Матер“, театър-лаборатория @лма @лтер, Музей на СУ; Музей по палеонтология и исторична геология; Музей по минералогия, петрология и полезни изкопаеми

Софийският университет „Св. Климент Охридски“ е образователна и научна институция, избрала пътя на развитие на изследователски университет. Възприет е принципът, че високото ниво на научноизследователската дейност е задължителна стъпка в осъществяването на ефективно взаимодействие между образователен процес, наука, технологично развитие и иновационна политика. В Софийския университет „Св. Климент Охридски“ работят голяма част от най-добрите български специалисти във всички области на природо-математическите и хуманитарните науки. Научноизследователската дейност на преподавателите от Софийския университет „Св. Климент Охридски“ е съставна част от учебния процес със студентите.

Научната дейност в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ се развива в съответствие с утвърдената от академичната общност Стратегия за развитие на научните изследвания (2017-2030). Тя дефинира приоритетните изследователски области, като едновременно с това спазва традицията на СУ да осигурява свобода на преподавателите в избора на конкретните изследователски цели и задачи. Стратегията за научните изследвания в СУ „Св. Кл. Охридски“ цели да създаде условия за устойчиво развитие на

университетския научен потенциал, които да гарантират успешното му участие в пазара на научни продукти. Тя очертава дългосрочния план за систематични действия, чрез който да се даде отговор на неотложната необходимост от сериозни социални реформи. Стратегията за научните изследвания утвърждава като основен инструмент за финансиране на научноизследователската работа проектното финансиране. Днес в Софийския университет се разработват проекти, финансирани от национални и европейски програми, от министерства, национални агенции, неправителствени организации и стопански предприятия. Мисията на СУ е да развива образователния, научния и културен потенциал на България, като новият акцент е да създава модели на обществено развитие, както чрез демонстрация на вътрешната си способност за институционална промяна, така и чрез обществения резултат от тази промяна: ново равнище на научната продукция, на образователните резултати, на обществената експертиза. Реализацията на тази специфична мисия е в пряка зависимост от постигането на стратегическата цел на научното развитие в СУ.

Сградата на Софийския университет „Св. Климент Охридски“, построена със средствата на двамата дарители – братята Евлоги и Христо Георгиеви, е една от архитектурните забележителности на София. Днес тя заема 36 000 кв. м разгърната застроена площ, има 324 помещения, от които 65 аудитории с 6000 места.

Като самостоятелен раздел от глобалната стратегия на Университета е развитието на международната дейност. Чрез нея в значителна степен се стимулират научните изследвания и се подпомага и усъвършенства учебният процес. Университетът има договорни отношения с над 80 университета от различни страни, стотици съвместни участия в международни проекти от различен тип и многостранни контакти с учени от целия свят.

Софийският университет е водещ в страната по брой участници в студентската и преподавателската мобилност и утвърждаването на европейското пространство на висшето образование.

С подписването на новата Еразъм Харта през 2007 г. и пълноправното членство на България в Европейския съюз Университетът продължава активно да участва в изпълнението на обогатената и предоставяща нови образователни възможности европейска програма „Учене през целия живот“ и по програма „Еразъм+“ след 2014 г.

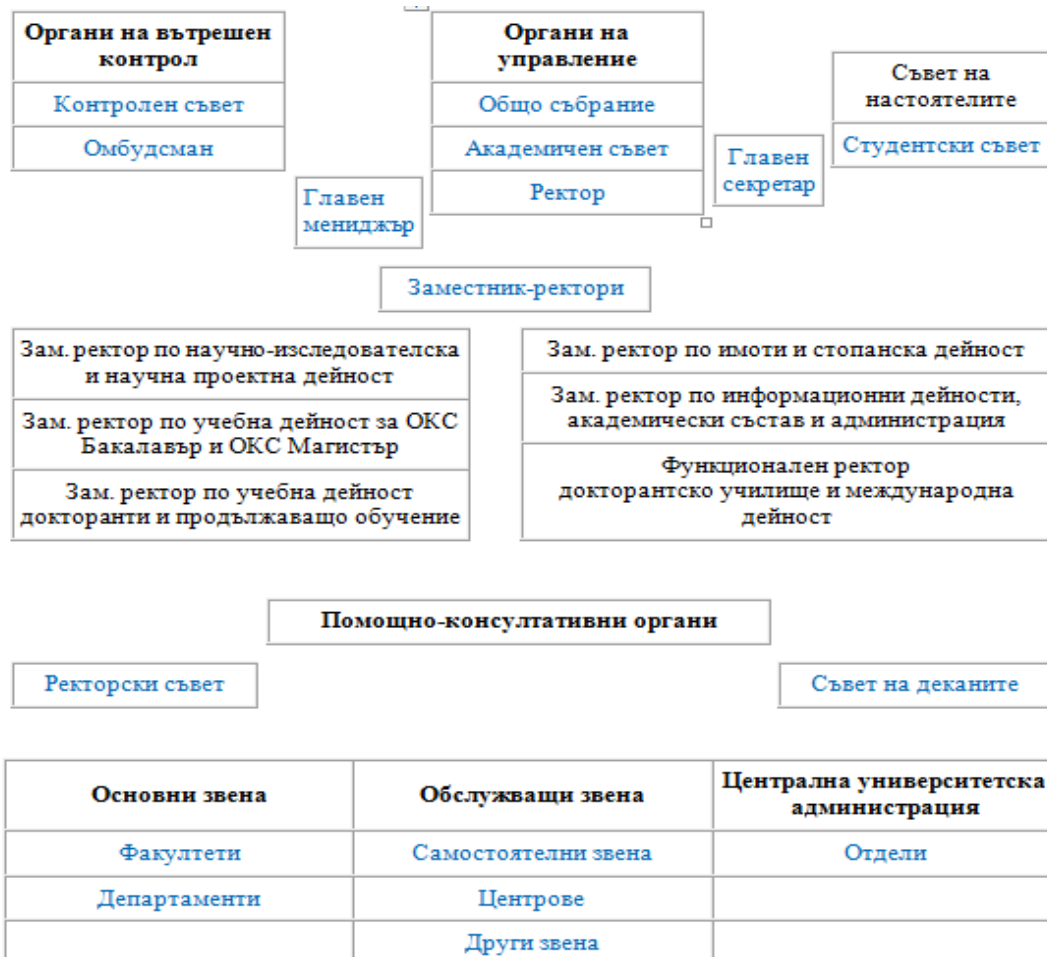
Официалният адрес на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ е София-1504, бул. „Цар Освободител“ № 15, централа: (02) 9308 200, факс: (02) 9460 255.

1.3. ОРГАНИЗАЦИОННА СТРУКТУРА НА СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“

Дейността на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ се осъществява под ръководството на:

АДМИНИСТРАТИВНО-УПРАВЛЕНСКА СТРУКТУРА НА УНИВЕРСИТЕТА

Организационната структура на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ е представена в Приложение 2.

1.4. МИСИЯ И ВИЗИЯ

Мисия на Софийския университет „Св. Климент Охридски“

Софийският университет “Св. Климент Охридски” е основният национален висш образователен, научноизследователски, културен и информационен център с високо международно признание.

- Университетът е образец на научноизследователска и преподавателска работа с широко културно и обществено значение.
- Университетът формира ядрото на българската интелигенция и просвещава българското национално самосъзнание.
- Университетът допринася решително за българското участие в световното развитие на науката и образованието.
- Университетът играе активна роля в проектирането и провеждането на политики с национално, регионално и международно значение.

Софийският университет "Св. Климент Охридски" е призван да съхранява, обогатява и пренася през вековете знанието и човешкия стремеж към истината и познанието. Университетът развива науката и обучава студенти във всички нейни области, възпитава високообразовани, национално отговорни личности, които водят българската нация към духовно извисяване и благоденствие.

Визия на Софийския университет „Св. Климент Охридски“

Университетът се стреми да утвърждава своята роля на образователен, научен и културен център с национално и общоевропейско значение.

- Образователните програми на Софийския университет трябва все повече да покриват европейските стандарти за качество и да се доближат до водещите световни образци.
- Университетът се стреми да работи на нивото на добрите практики в развитието, управлението и използването на науката за жизнените цели на обществото и отделния човек.
- Университетът ще продължи да разширява своята решаваща роля във формирането и развитието на проекти, политики и стратегии за развитието на страната.
- Университетът се стреми да бъде лидер в обучението, науката и ключовите проекти за развитие на обществото.

Всичко това Университетът ще постигне като спазва:

- Принципа на професионализма, т.е. отлично познаване, безпроблемно и висококачествено изпълнение на работата от страна на преподавателите, служителите и сътрудниците на Университета;
- Принципа на насоченост на действията към заинтересуваните страни, клиентите и потребителите на образователните услуги и дейности на Университета;
- Принципа на постоянно подобряване и стремеж към развитие и високо качество;
- Принципа на превенцията, на основата на непрекъснато наблюдение, анализ, оценка и прогноза, чрез превантивни действия да се избягва появата на негативни събития в дейностите и предлаганите образователни услуги.

2. ПОЛИТИКА, ЦЕЛИ ПО КАЧЕСТВОТО И ПРИНЦИПИ НА УПРАВЛЕНИЕ **ПОЛИТИКА И ЦЕЛИ**

В условията на непрекъснато повишаване на изискванията за подобряване на качеството, Софийският университет „Св. Климент Охридски“ е възприел политика по качеството насочена към:

„Осъществяване на водеща роля при предоставяне на съвременни форми на обучение и образователни услуги с качество, отговарящо на настоящите изисквания и бъдещите очаквания на клиентите, институциите, бизнеса и обществото като цяло“.

Основните принципи на политиката по качеството са:

- ориентираност към изискванията и очакванията на клиентите чрез постоянен анализ и повишаване на тяхната удовлетвореност;
- пълна ангажираност на ръководството и целия академичен персонал за осигуряване единство на целите, посоките на развитие и вътрешната организация;

- внимателно планиране на действията и ресурсите на Софийския университет „Св. Климент Охридски“;
- строго прилагане на процедурите и правилата на системата по качество, насочено към непрекъснатото подобряване на вътрешните процеси, координацията и комуникацията и въвеждане на модерни методи на обучение;
- повишаване на квалификацията, инициативността и мотивацията на академичния персонал.

За постигане на обявената Политика по качеството Софийският университет „Св. Климент Охридски“ си поставя следните стратегически цели:

- Високо качество на образователната, научноизследователската, културната и информационната дейности;
- Водеща позиция на пазара на образователни услуги в България и региона чрез адекватен отговор на образователните потребности. Активни действия за формиране на пазара;
- Целенасочено интегриране в европейското научно пространство и доближаване до световните стандарти за образование и научна дейност;
- Подобряване на инфраструктурата и работната среда;
- Засилване на гражданското участие на Университета във формирането и развитието на национални и регионални стратегии и политики.
- Поддържане и усъвършенстване на системата за управление на качеството (СУК) в съответствие със стандарта БДС EN ISO 9001:2015.

За постигане на политиката и целите по качеството ръководството на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ си поставя като стратегическа задача да разработи, внедри и поддържа системата за управление на качеството (СУК) в съответствие с изискванията на стандарта БДС EN ISO 9001:2015.

ДЕКЛАРАЦИЯ НА РЪКОВОДСТВОТО

Ръководството на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ лично се ангажира да поддържа и развива на пазара на образователните услуги Университета като стабилен и лоялен партньор на висшите училища на национално ниво и на всички свои клиенти в областта на образованието и науката.

Ние си даваме сметка, че поведението на всеки от нас по отделно и като цяло е от особено значение, както за мотивацията на нашите служители, така и за отношението към нас от страна на нашите клиенти и конкуренти.

Ръководството ще работи за издигане на имиджа на Университета и превръщането му в модел за подражание за останалите участници на пазара.

Ние сме убедени, че разполагаме с възможности и умения за постигане на тази цел. Затова ще способваме за:

- непрекъснатото прилагане, усъвършенстване и поддържане на Системата за управление на качеството;
- следене и повишаване удовлетвореността на нашите клиенти;
- подобряване работата, мотивацията на персонала и неговата собствена удовлетвореност;

- разширяване номенклатурата и обхвата на предлаганите от нас продукти и услуги;
- осъществяване на взаимноизгодно международно сътрудничество;
- пълното приобщаване към целите по качеството на нашите служители и прилагане на приетата политика.

Поставяйки си високи цели, ръководството на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ се обръща към всички свои служители, като ги призовава да проявят лоялност и пълна ангажираност при изпълнение на поставените им задачи за постигане удовлетвореност както от страна на клиентите, така и от страна на ръководството и на самия персонал.

Като Ректор на Софийския университет „Св. Климент Охридски“, декларирам личното си участие и отговорност за изпълнение на обявената ПОЛИТИКА ПО КАЧЕСТВОТО, способстваща за просперитета на висшето ни училище.

септември 2018 г.

Ректор на Софийския университет

„Св. Климент Охридски“:

ПРИНЦИПИ НА УПРАВЛЕНИЕ НА КАЧЕСТВОТО

Ръководството на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ възприема, насърчава и изисква от всички свои ръководители и сътрудници да прилагат в ежедневната си работа следните основни принципи на управлението на качеството:

- **насоченост към заинтересованите страни** – за удовлетворяване на определени обществени потребности и удовлетворяването на изискванията на заинтересованите страни – студенти, институции, партньори, клиенти, потребители, спазвайки правните и морални рамки.
- **лидерство** – ръководството обуславя единство на целите на СУ, като създава и поддържа вътрешна среда, мотивираща хората за постигането на целите;
- **приобщаване на сътрудниците** – приобщаването на сътрудниците дава възможност техните способности да бъдат използвани в полза на клиентите, на потребителите и на обществото;
- **процесен подход** – желаният резултат се постига по-ефикасно, когато дейностите и свързаните с тях ресурси се управляват като цялостен и динамичен процес;
- **системен подход на управление** – разбирането и управлението на взаимосвързаните процеси като система допринася за ефективността и ефикасността на СУ;
- **непрекъснато подобряване** – непрекъснатото подобряване на постиженията на СУ трябва да бъде постоянна цел на всички негови сътрудници;
- **взимане на решения, основани на факти** – ефективните и ефикасните решения се основават на анализите на данни и на информация;
- **отношения на взаимна полза с доставчиците** – СУ и неговите доставчици са взаимосвързани, а взаимноизгодните отношения повишават способността и на двете страни да създават стойност.

3. ТЕРМИНИИ ОПРЕДЕЛЕНИЯ

3.1. ТЕРМИНИ И ОПРЕДЕЛЕНИЯ

В настоящия Наръчник по качеството са използвани термини и определения, посочени в БДС EN ISO 9000:2015 и БДС EN ISO 9001:2015, в процедурите за управление на качеството, както и дадените по-долу:

Качество - степен, до която съвкупност от присъщи характеристики на даден обект, удовлетворяват изисквания;

Забележки:

1. Терминът „качество“ може да се използва с такива прилагателни като лошо, добро или отлично.
2. Терминът „присъщ“ е противоположен на термина „присвоен“, означава съществуващ в обект.

Изискване – изразена потребност или очакване, което обикновено се подразбира или е задължително;

Обслужване - взаимодействие на организацията с клиента през целия жизнения цикъл на даден продукт или услуга;

Услуга - нематериален продукт, получен в резултат на осъществяване на процес;

Процес - система от дейности, която използва ресурси за преобразуване на входните елементи в изходни;

Система за управление - съвкупност от организационна структура, процедури, процеси и необходимите ресурси за осъществяване на управлението на организация, с цел постигане на определена цел по подходящ начин;

Политика по качеството - общи намерения и насоки на организацията по отношение на качеството, официално изразени от нейното висше ръководство;

Цел по качеството - това, към което се стремим или което трябва да бъде постигнато, по отношение на качеството;

Удовлетвореност на клиента - възприятието на клиента за равнището, до което са изпълнени неговите изисквания;

Ефикасност - степен, до която планираните дейности са изпълнени и планираните резултати са постигнати;

Ефективност - съотношение между получени резултати и използваните ресурси;

Заинтересована страна – лице или организация, която може да влияе, да бъде повлияна от или да се възприема като засегната от решение или дейност;

Резултатност – измерими резултати от управлението на СУК, свързани с контрола на организацията на базата на нейната политика и цели и удовлетвореността на клиентите;

Процес – съвкупност от взаимосвързани или взаимодействащи дейности, които превръщат входните елементи в очакван резултат;

Контекст на организацията – комбинация от вътрешни и външни обстоятелства, които могат да влияят върху подхода на организацията при разработването и постигането на нейните цели.

3.2. НОРМАТИВНИ ПОЗОВАВАНИЯ

Настоящият Наръчник по качеството е разработен в съответствие с изискванията на:

- БДС EN ISO 9000:2015 Системи за управление на качеството. Основни принципи и речник;
- БДС EN ISO 9001:2015 Системи за управление на качеството. Изисквания;
- БДС EN ISO 9004:2018 Управление на качеството. Качество на организацията. Указания за постигане на устойчив успех;
- БДС EN ISO 19011:2018 - Указания за извършване на одит на системи за управление (ISO 19011:2018).

3.3. ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ

В Наръчника по качеството и документите на системата за управление на качеството се използват следните основни съкращения:

ОС – Общо събрание;

АС – Академичен съвет;

Р – Ректор на Софийския университет „Св. Климент Охридски“;

СУК – Система за управление на качеството;

НК – Наръчник по качеството;

ПК – Процедура по качеството;

РИК – работни инструкции по качеството;

ЗФК – записи и форми по качеството;

УПР – упълномощен представител на ръководството по качеството;

ПУДСУ – Правилник за устройството и дейността на Софийски университет „Св. Климент Охридски“

EFQM - модел за организационно съвършенство на Европейската фондация по управление на качеството;

SAF - обща рамка за оценка/самооценка за нуждите на публичната администрация и в други сфери;

ГС – главен секретар;

ГСч - главен счетоводител;

ГФ - главен финансист;

СУ– Софийски университет „Св. Климент Охридски“

В различните процедури по качеството се използват и са дадени съкращения, специфични за дадената област.

4. КОНТЕКСТ НА ОРГАНИЗАЦИЯТА

4.1 РАЗБИРАНЕ НА ОРГАНИЗАЦИЯТА И НЕЙНИЯ КОНТЕКСТ

Ръководството на Софийски университет „Св. Климент Охридски“ (СУ) е определило външните и вътрешните обстоятелства, които са от значение за неговата цел и които влияят на неговата способност за постигане на очакваните резултати на СУК.

Определянето на външните и вътрешните обстоятелства на СУ е направено с помощта на SWOT анализ, който е представен в приложение № 1 към НК.

Направеният анализ с определените външни и вътрешни обстоятелства задължително се преглежда и при необходимост се променя и актуализира при ежегодния преглед от ръководството на СУК.

4.2 РАЗБИРАНЕ НА ПОТРЕБНОСТИТЕ И ОЧАКВАНИЯТА НА ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ

Ръководството на СУ постоянно следи, идентифицира и анализира заинтересованите страни, както и техните изисквания, потребности и очаквания за да може непрекъснато да отговаря и предоставя услуги в съответствие с техните очаквания.

4.3 ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ОБХВАТА НА СУК

Наръчникът по качеството влиза в сила след проверка от Академичен съвет и одобряване от Ректора на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Той е задължителен за всички сътрудници на организацията. Обхваща цялата СУК и всички процеси, осъществявани от СУ „Св. Климент Охридски“, както включващи взаимодействия с външната среда, така и тези ориентирани към взаимодействия в план вътрешната среда.

4.4 СИСТЕМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА КАЧЕСТВОТО И НЕЙНИТЕ ПРОЦЕСИ

Системата за управление на качеството е изградена в съответствие с изискванията на стандарт БДС EN ISO 9001:2015.

Обхватът на системата по качеството включва всички дейности на организацията.

Процесите от системата за управление на качеството, са обединени в четири групи: отговорност на ръководството; управление на ресурсите; създаване на услугата; измерване, анализ и подобряване.

Отговорността на ръководството обхваща процесите по определяне на политика по качеството, цели по качеството и организационна структура, определяне на отговорности и пълномощия и тяхното комуникиране, управленски преглед по качеството, управление на документацията по качеството.

Управление на ресурсите обхващат управлението на човешките ресурси, на инфраструктурата, работната среда и техническите средства, а също така и на информацията.

Управление на процесите осигуряват изпълнението на функциите на СУ. Те включват управление на образователен процес, управление на изследователска и публикационна дейности, управление на вътрешно-административни и други свързани процеси, управление на взаимодействия с външната среда – МОН, ИАОА, общественост, международно сътрудничество, участие в проекти и други.

Процесите на измерване, анализ и подобряване осигуряват потвърждаване съответствието на продукта с нормативните актове и процедурите по качеството, съответствието на системата по качеството с изискванията на БДС EN ISO 9001:2015, както и непрекъснатото подобряване ефикасността на системата за управление на качеството.

Последователността и взаимодействието на процесите от системата за управление на качеството са показани в Приложение 3.

5. ЛИДЕРСТВО

5.1. ЛИДЕРСТВО И АНГАЖИРАНОСТ

Висшето ръководство на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ пряко се ангажира с въвеждането и функционирането на Системата за управление на качеството. Ректорското ръководство е изразило своята ангажираност в „Декларация на ръководството“, която е дадена в раздел 2 на настоящия Наръчник.

5.1.2 НАСОЧЕНОСТ КЪМ КЛИЕНТА

Чрез провеждане на широкомащабно изследване на удовлетвореността на студентите и техните очаквания, под формата на анкетиране и сравняване с най-добрите, ръководството на СУ насочва дейността си към подобряване на процесите в Университета и по-пълното задоволяване на нуждите от модерно и пълноценно образование.

5.2. ПОЛИТИКА

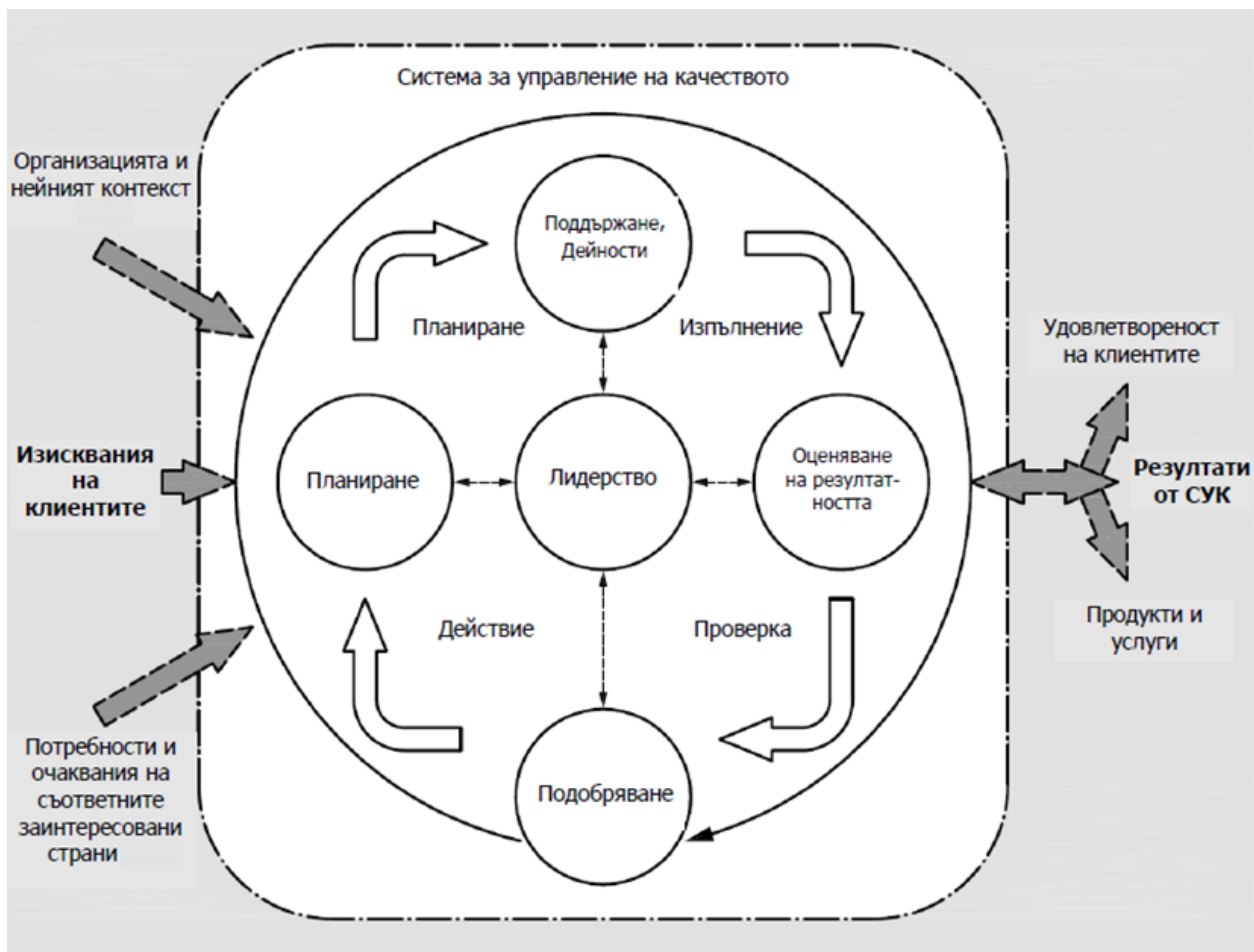
Висшето ръководство на СУ е формулирало своята политика по качеството в раздел 2, като е определило стратегическите цели по качеството и начина за наблюдение, контрол и преглед на адекватността и ефективността на Системата за управление на качеството.

Същността на Политиката по качеството е в непрекъснатото усъвършенстване на дейността на организацията във всичките ѝ аспекти в дълго, средно и краткосрочна перспектива с основна цел постигане на удовлетворение и възхищение на всички заинтересувани страни, партньори, клиенти и потребители на СУ.

Конкретните насоки на Политиката по качеството се формират на основа на стратегическите цели на СУ. Тези конкретни насоки постоянно се актуализират в хода на различни съвещания и срещи, провеждани от управлението на Университета. Организационните действия по осъществяване на Политиката по качеството се регламентират от действащата СУК, документирана в Наръчника по качеството (НК), процедурите по качеството (ПК) и работните инструкции по качеството (РИК). Осъществяването на Политиката по качеството задължава всеки служител лично да допринесе за постигане на поставените цели на СУ.

Осем са важните принципа на осъществяване на Политиката по качеството:

- Насоченост към заинтересуваните страни;
- Лидерство;
- Приобщаване на всички сътрудници;
- Процесен подход;
- Системен подход към управлението;
- Постоянно подобряване;
- Вземане на решения на базата на фактите;
- Отношения на взаимна полза.

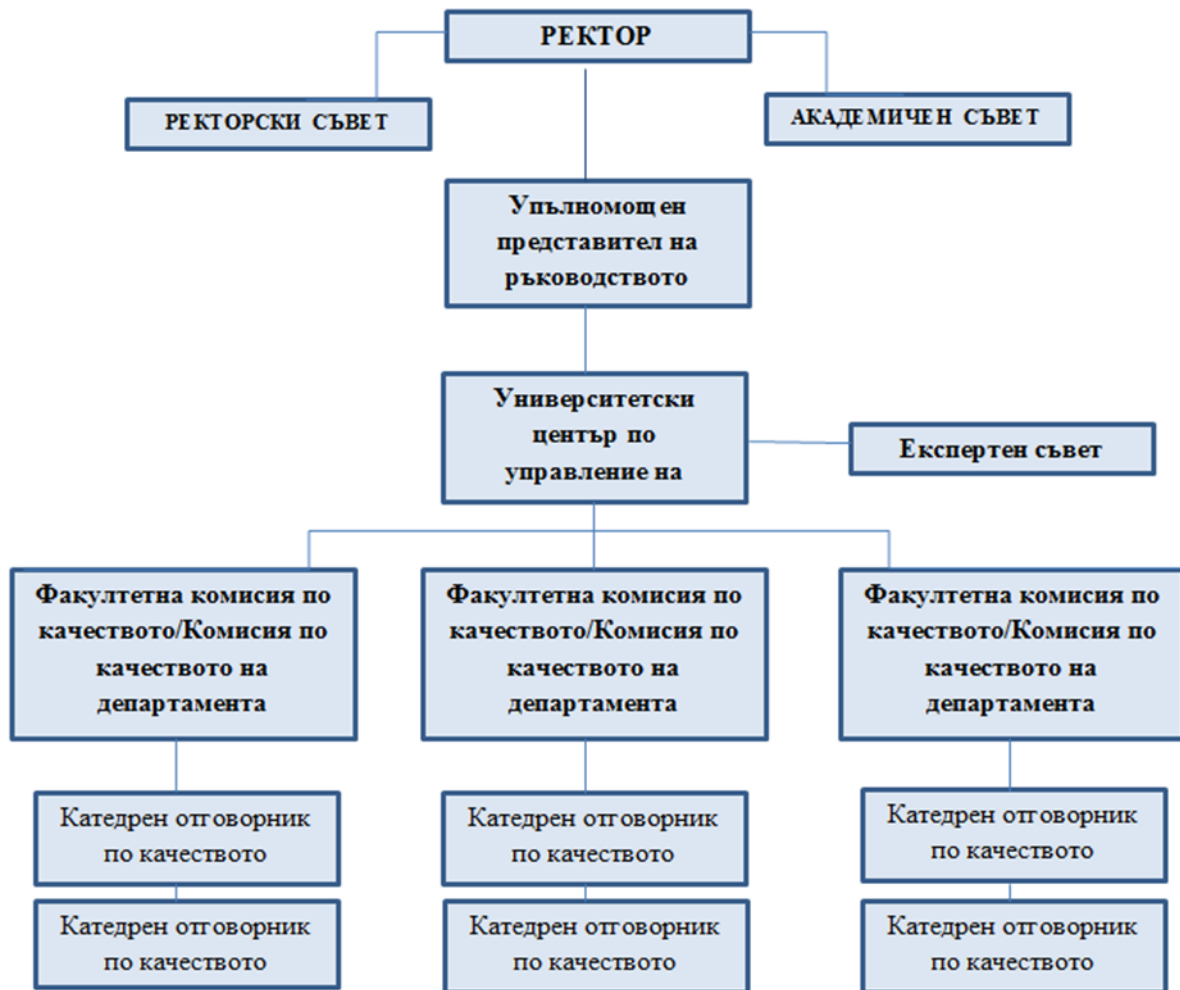
Фигура 1. Цикъл на постоянно подобряване на качеството, включващо следните стъпки: Планиране – Изпълнение – Проверка – Действие.

5.3 РОЛИ, ОТГОВОРНОСТИ И ПРАВОМОЩИЯ В ОРГАНИЗАЦИЯТА

Висшето ръководство на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ с решение на Академичния съвет определя структурата на управление на качеството, отговорностите и пълномощията на лицата и органите, ангажирани с управлението на качеството.

**Структура на управление на качеството
на Софийския университет „Св. Климент Охридски“**

Фигура 2. Структура на управлението на качеството

СУК функционира чрез дейността на основните и обслужващите звена на Университета и при установената структура на ръководните органи.

Подпомагането на ръководните органи за осигуряване на качеството се осъществява чрез:

1. Университетски център по управление на качеството;
2. Факултетни комисии по качеството;
3. Катедрени отговорници по качеството.

Университетският център по управление на качеството (УЦУК) е структурно звено на СУ „Св. Климент Охридски“ за методическо управление на СУК. Той осъществява координация при разработване, внедряване, поддържане, подобряване на единна система за управление на качеството.

Органите на управление на УЦУК са: ръководител и Експертен съвет. В Центъра функционира Лаборатория за проучвания и анализи. При необходимост към него се създават и проектни екипи (работни групи). Ръководителят се назначава със заповед на Ректора за срок от 4 години.

Университетският център по управление на качеството:

1. координира дейностите по качеството;
2. подпомага внедряването на системата за управление на качеството в звената на Университета;
3. изготвя проекти на документи по качеството на университетско ниво;
4. разпространява и разяснява разработените и приети на университетско ниво политика, цели по качеството, документи и регламенти на факултетските комисии по качество и катедрените отговорници по качеството;
5. организира обучението и подготовката по качеството на подбрани университетски кадри;
6. организира и провежда курсове за вътрешни одитори;
7. организира и провежда вътрешните одити по качеството;
8. води на отчет и анализира работата на одиторите;
9. анализира резултатите от вътрешните одити и изготвя годишни доклади за състоянието и функционирането на университетската СУК.
10. изгражда, поддържа и развива електронно базирана информационна система като съществен компонент на системата за оценяване и поддържане на качеството на университетските дейности;
11. разработва критерии, показатели, процедури, механизми и инструменти за оценяване качеството на университетските дейности и техните субекти: преподаватели, студенти, управленски и административно-помощен персонал;
12. подготвя и издава информационни материали.

Дейността на УЦУК се осъществява съгласно Правилник за устройство и дейност.

Към УЦУК се учредява **Експертен съвет**, който подпомага дейността на Центъра и разработва и предлага за приемане политики, цели и други основополагащи документи, свързани със Системата за управление на качеството.

Експертният съвет:

- Изпълнява функции на университетска комисия по качеството и решава въпросите, свързани с формирането на стратегии и политики за постигане на високо качество на всички ключови дейности в Софийския университет.
- Утвърждава се от Академическия съвет по предложение на Ръководителя на УЦУК.
- Състои се от 12 членове и включва:
- ръководителят на УЦУК (по право);
- по двама представители на хуманитарните и природните факултети - вътрешноуниверситетски експерти по качеството;
- представител на департаментите;
- представител на студентите;
- представител на докторантите;
- двама представители на основни потребители на кадри, подготвяни от Университета;

- външен експерт по качеството;
- административния секретар на Университета.
- Мандатът на членовете на Експертния съвет е 4 години.

Факултетна комисия по качеството/Комисия по качеството на департамента

Факултетната комисия по качеството/Комисията по качество на департамента е помощен орган на декана и Факултетния съвет/Съвета на департамента. Избира се от Съвета по предложение на декана/ръководителя на департамента. Тя се състои от Ръководител – заместник-декан/зам.-ръководител на департамента, представители на катедрите (група катедри), студентите и докторантите. Допуска се включването и на външни представители.

Факултетната комисия по качеството/Комисията по качеството на департамента:

1. Подпомага декана/ръководителя на департамента, Факултетния съвет/Съвета на департамента, катедрите и администрацията за въвеждане на факултетно равнище на утвърдените от Ректора и Академичния съвет стандарти, методологии, методики и информационни системи за оценяване и контрол на качеството.
2. Подпомага ръководството на факултета/департамента при внедряването и поддържането на СУК в рамките на факултета/департамента.
3. Извършва измерване и анализ на функционирането на СУК и прави предложения за нейното подобряване.

Катедрен отговорник по качеството

Осигурява взаимодействието на катедрата с Факултетната комисия по качеството/Комисията по качество на департамента за ефективно функциониране на СУК.

Представител на ръководството

Със заповед на Ректора на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ е определен **Упълномощен представител на ръководството (УПР)**, който независимо от другите си задължения носи отговорност и има пълномощия да:

- осигурява, че процесите, необходими за системата за управление на качеството, са създадени, внедрени и поддържани;
- докладва на ректорското ръководство за функционирането на системата за управление на качеството и за всяка необходимост от подобряване;
- осигурява разбирането за значимостта на изискванията на клиента в целия университет се популяризира и насърчава.

Функциите на упълномощен представител на ръководството се възлагат от Ректора. По негова преценка, като упълномощен представител на ръководството може да бъде назначен ресорния зам.ректор или друг представител.

Упълномощеният представител на ръководството е на пряко подчинение на Ректора и има изключителни разпоредителни права по отношение на качеството и поддържа връзка с външни за Университета страни по въпросите на системата за управление на качеството.

Ръководството на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ е отговорно за изпълнението на общите изисквания към системата за управление на качеството (СУК) по отношение на:

- определяне на процесите, необходими за система за управление на качеството, и тяхното прилагане в цялата организация;
- определяне последователността и взаимодействието между тези процеси;
- регламентиране на необходимите критерии и методи, за да се осигури ефективно и ефикасно изпълнение и управление на тези процеси;
- осигуряване на ресурси и на информация, необходими за функциониране и наблюдение на тези процеси;
- наблюдаване, измерване и анализиране на тези процеси;
- провеждане на мероприятия за непрекъснато подобряване на процесите;
- осигуряване управлението на процеси, възложени на външни изпълнители.

Функционирането и поддържането на процесите, регламентирани в документите на СУК, и тяхното непрекъснато развитие е основна задача и отговорност на организацията.

Ръководството на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ е отговорно за цялостното функциониране и управление на системата за управление на качеството (СУК).

6. ПЛАНИРАНЕ

6.1 ДЕЙСТВИЯ ЗА ОВЛАДЯВАНЕ НА РИСКОВЕТЕ И ВЪЗМОЖНОСТИТЕ

Ръководството на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ е разработило и внедрило Стратегия за управление на риска чрез която се прилага регламентиран подход за определяне на възможните рискове, необходимите действия за овладяване, предотвратяване или намаляване на нежеланите последствия, както и оценка на ефикасността на предприетите действия.

6.2 ЦЕЛИ ПО КАЧЕСТВОТО И ПЛАНИРАНЕ НА ДЕЙНОСТИТЕ ЗА ТЯХНОТО ПОСТИГАНЕ

Ректорското ръководство на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ ежегодно, в резултат от „Прегледа на ръководството“, определя конкретни цели по качеството, в унисон със стратегическите цели и измерими за нуждите на контрола и оценката на качеството.

6.3 ПЛАНИРАНЕ НА ИЗМЕНЕНИЯТА

За осигуряване функционирането на Системата за управление на качеството, висшето ръководство на СУ извършва планиране на всички ресурси – материални, човешки, финансови и др., необходими за поддържане и подобряване на качеството.

7. ПОДДЪРЖАНЕ

7.1. ОСИГУРЯВАНЕ НА РЕСУРСИ

Всяка година след провеждане на прегледа Ректорското ръководство на СУ „Св. Климент Охридски“ определя нуждите и осигурява ресурсите, необходими за разработване, прилагане, поддържане и непрекъснато подобряване на Системата за управление на качеството.

7.1.1. УПРАВЛЕНИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ

Университетското ръководство обръща особено внимание на развитието на преподавателския и административния персонал, като основни показатели са компетентността, професионалното израстване, подобряване на уменията и опита в съответната професионална сфера.

Създадена е **система за атестиране на научно-преподавателския състав**, която се осъществява според определени изисквания в ПУДСУ и по конкретни показатели. Системата за атестиране е представена в детайли като приложение № 4 към настоящия Наръчник.

В СУ „Св. Климент Охридски“ е изградена система за проследяване и отчетност на работата на преподавателите. Като част от тази система са въведени документи, които задължително се попълват от всеки преподавател и които показват неговата професионална ангажираност. Такива документи са: „Индивидуален план за натовареност на преподавателя“ и „Индивидуален отчет на преподавателя“.

В Университета се прилагат процедури за кариерно развитие на преподавателите на базата на преподавателска дейност, научни разработки, изследвания, участия в проекти и т.н. Тези процедури са съобразени със Закона за развитие на академичния състав в Република България. Правилата за кариерно развитие са описани подробно в Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ (последно изменение от 2013 г.).

7.1.2. ИНФРАСТРУКТУРА

Ръководството на СУ „Св. Климент Охридски“ се стреми към непрекъснато развитие и поддържане на инфраструктурата на образователната услуга с ясното съзнание за влиянието ѝ върху образователния продукт.

Инфраструктурата, необходима за функционирането на СУ-СКО, включва:

- Зали и аудитории, както и нужното оборудване за провеждане на образователния процес;
- Лаборатории, специализирани помещения и специализирано оборудване за осъществяване на изследователска, обучителна и други тип дейности;
- Работни помещения и административно оборудване за служителите;
- Съвременни компютри, принтери, размножителна техника;
- Софтуерни продукти;
- Комуникационни връзки – телефон, e-mail, компютърна мрежа и т.н.;
- Други.

Ръководството на СУ осигурява необходимото оборудване съгласно нормативните изисквания за работа на сътрудниците и функционирането на университета.

Необходимите финансови средства за закупуване на оборудването се планират в бюджетния план на организацията.

Ръководството осигурява поддържането и ефективното използване на наличното оборудване, чрез сключване на договори със специализирани в съответната област фирми. Сътрудниците – преподаватели и служителите, носят отговорност за ефективно и ефикасно функциониране на оборудването.

7.1.3. ЗАОБИКАЛЯЩА СРЕДА ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПРОЦЕСИТЕ

Поради специфичния характер на създавания продукт – извършване на образователни услуги, научноизследователска дейност, както и редица други услуги, процесите включват:

- поддържане на чисти, просторни, естетически оформени работни помещения, които дават възможност за ефективна дейност;
- осигуряване на безопасни условия за работа при ползване на лаборатории, специализирани помещения и специализирано оборудване, офис оборудването, съоръженията и други, което се гарантира чрез провежданите профилактични прегледи и други мерки, произтичащи от изискванията на нормативните актове;
- поддържане на подходящи параметри на температурата в работните помещения за нормална експлоатация на оборудването и за трудовия процес.

Ръководството ежегодно планира необходимите финансови средствата за поддържането и подобряване на работната среда. Целият персонал носи отговорност за спазване на изискванията по безопасност, хигиена на труда и противопожарна охрана.

СУ гарантира спазването на академичните свободи и създава условия за нетърпимост към прояви на дискриминация и академични измами чрез създадения Етичен кодекс за академично единство и комисия, осигуряваща неговото прилагане от академичната общност. В Кодекса са формулирани основните принципи за научноизследователската и преподавателската дейност, конкретни правила за научните изследвания и преподаването, както и процедури за решаване на възникнали етични конфликти. С приемането на Кодекса академичната общност на Университета изразява волята си да осигури добри научни практики и готовност да се придържа към стандартите, установени от Европейската научна общност, в която научната етика е детайлно регламентирана. С оглед на решаването на етични проблеми, възникнали в процеса на научното изследване и обучението, са създадени постоянна Етична комисия и специализирани етични комисии. Постоянната Етична комисия има задачата да предоставя съвети и препоръки по етични въпроси, както и да извършва проверка на постъпили сигнали за нарушения или жалби, засягащи принципите на настоящия Етичен кодекс.

Защитата на академичните права и свободи в СУ се гарантира и чрез създаването и функционирането на академичен омбудсман, който като безпристрастен арбитър разрешава конфликти и осигурява поверителна и неформална подкрепа на студентите и преподавателите. В качеството си на посредник омбудсманът се застъпва за справедливо разрешаване на споровете и отстоява правата на членовете на академичната общност. Той информира и се стреми да отговори на индивидуални запитвания, когато заинтересованият или засегнат не знае как да постъпи в определена

ситуация. Университетският обществен застъпник (омбудсман) също има известни контролни функции, които се изразяват в наблюдение на спазването на академичните права и свободи и нетърпимостта към прояви на дискриминация. Той има правомощието да прави проверки по постъпилите жалби и сигнали и да уведомява органите на прокуратурата, когато има данни за извършено престъпление от общ характер. Той има право да изисква срещи и да получава информация от органите на управление на Университета, както и да присъства при обсъждане на въпроси, свързани с неговата дейност. Омбудсманът представя ежегодно пред Общото събрание на Университета доклад за своята дейност.

7.1.4. РЕСУРСИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ИЗМЕРВАНЕ

Съгласно приетата Стратегия за развитие на СУ, Университетът има за цел да осигурява необходимите учебни и финансови ресурси за качествена подготовка на студентите, подсигурираща формиране на знания и умения в процеса на обучение, за активно участие в конкурентен пазар на труда и тяхното успешно кариерно развитие.

С въвеждането на практиката за оценяване на преподаването по всяка учебна дисциплина, като елемент на Системата за управление на качеството се създават подобри условия за наблюдение върху учебния процес и стимулиране на заинтересованост у преподавателите от неговото непрекъснато усъвършенстване.

7.1.5. ЗНАНИЯ И ОПИТ В ОРГАНИЗАЦИЯТА

В процеса на създаване на знания Университетът продължава традицията си да си сътрудничи с водещи научни и изследователски институции в страната и чужбина, чрез насърчаване на научните изследвания в клъстери и сътрудничество в различните научни направления. Експериментират се възможностите на нови образователни структури като центрове за върхови постижения, интердисциплинарни семинари, докторантски училища. Непрекъснато се поддържа и подобрява учебната среда, която дава възможност на възпитаниците да усвоят научни знания и професионални умения, да се реализира съвременната тенденция за обучение чрез практика, като се преодолее както откъсването на обучението от практиката, така и откъсването на науката от обучението.

7.2. КОМПЕТЕНТНОСТ

Университетът стимулира създаването на условия за придобиване на умения и поддържането на високата компетентност на академичния и административния състав на основание ПУДСУ и Правилник за организация на дейностите по повишаване на квалификацията на академичния и административен състав за провеждане на електронно дистанционно обучение в СУ.

В Университета се поддържат курсове по повишаване на квалификацията на преподавателите, като организацията на този вид дейност се осъществява от сектор „СДК и продължаващо образование“.

През 2016 г. Ректорът на Софийския университет „Св.Климент Охридски“ подписа [декларация](#), с която Университетът се присъединява към *принципите на Европейската харта за изследователите и Кодекса за поведение при наемането им.*

По този начин Университетът се ангажира с един важен процес за осигуряване на среда за върхови постижения в научните изследвания. Чрез изпълнението на [препоръката на Европейската комисия](#), Софийският Университет би желал да направи себе си по-привлекателен за изследователите - както за тези, които вече работят в СУ, както и за тези, които биха могли да обмислят продължаване на кариерата си с присъединяване към Университета. С прилагането и публикуването на [стратегия за развитие на човешките ресурси в науката](#), отчитаща Европейската харта за изследователи и Кодекса за поведение при подбор на изследователи, Университетът предприема още една стъпка напред в този процес.

7.3. ОСЪЗНАВАНЕ

Ръководството на СУ осигурява информация на лицата, извършващи работа под контрола на Университета, да имат представа за:

- Политиката по качеството;
- Приетите цели по качество;
- Важността за техния принос за ефикасността на системата за управление на качеството, включително и ползите от подобрената резултатност;
- Ролята и отговорностите на всеки един служител в определените процеси и важността за постигане на определеното съответствие с изискванията;
- Последствията от неспазване на възприетите изисквания на СУК.

7.4. ОБМЕН НА ИНФОРМАЦИЯ

Ректорското ръководство е утвърдило вътрешните правила и потоци за обмен на информация по отношение на качеството.

Целите на управлението на информацията са:

- да се осигури на ръководители и изпълнители ясен и точен обмен на информация по поставените от ръководството цели и задачи, в т.ч. и информация за ефективността на системата за управление на качеството;
- да се осигури възможност на ръководството да следи и контролира изпълнението на задачите и при необходимост да предприема коригиращи действия;
- да се осигури възможност на сътрудници – преподаватели, служителите, а също така и потребителите – студенти, специализанти, докторанти и други, да изказват мнения за подобряване работата в СУ.
- да събира данни с оглед осигуряването на качеството в целия „**жизнен цикъл на студентите**“: на входа при кандидатстването, селекцията и приемането им, при организирането и осъществяването на обучението и на изхода при дипломирането и реализацията им.

Обявяването на приетите политика и цели по качеството и всички решения се осъществява чрез циркулярни заповеди до съставните звена, чрез сайта на Университета и Центъра по качеството, а Декларацията на ръководството и чрез поставяне на видни места в сградите на СУ.

СУ събира и анализира информация за наличните учебни ресурси, включително и финансови в подкрепа на кариерното развитие на студентите и на завършилите като неотменима цел в стратегията на СУ; ефективността на методите, прилагани във

вътрешната система за оценяване и поддържане на качеството на обучението на академичния състав; осъществяваните процедури за одобряване, наблюдение и обновяване на учебната документация и учебните програми; развитието, успеваемостта на студентите и процента на прекъсналите и отпадналите; удовлетвореността на студентите от качеството на обучение, отчетена при регулярни проучвания най-малко веднъж годишно.

Резултатите от направени проучвания на удовлетвореността на студентите и заинтересованите страни се обсъждат на ниво факултети и катедри и след обобщаване се представят от УЦУК на университетското ръководство за вземане на решения.

7.5. ДОКУМЕНТИРАНА ИНФОРМАЦИЯ

Документираната информация на СУК в СУ „Св. Климент Охридски“ включва:

- Наръчник по качеството;
- Политика и цели по качеството;
- Процедури по качеството;
- Правилници, инструкции и методики;
- Записи по качеството и друга документирана информация;
- Нормативни актове.

Разработването, идентифицирането, приемането, одобряването за адекватност, утвърждаването и разпространението на документите от системата за управление на качеството, както и внасянето на изменения в тях, се извършва съобразно възприетия ред и делегирани отговорности от ръководството на СУ.

8. ДЕЙНОСТИ

8.1. УПРАВЛЕНИЕ НА ОБРАЗОВАТЕЛНИЯ ПРОЦЕС

8.1.1. ОБЩ ПРЕГЛЕД

В СУ „Св. Климент Охридски“ е въведена строга система за организация на процесите, свързани с осъществяване на образователната услуга. Всички процеси са идентифицирани и документирано описани, като са определени изискванията за тях. Тези изисквания, ред и параметри отговарят на държавната нормативна уредба, залегнали в Закона за висшето образование (ЗВО), Закона за развитие на академичния състав и в съответните правилници за прилагане на тези закони, а също така в Правилника за устройството и дейността на СУ и в Правилника за образователните дейности на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ и други вътрешноуниверситетски нормативни документи.

Образователният процес във висшето училище обхваща квалификационните рамки, инструментите и стандартите за взаимодействие на преподавателите и студентите от трите степени – бакалавър, магистър и доктор, с цел развитие и реализация на образователния, научния и културен потенциал.

Целта на управление на образователен процес е оптимално осъществяване на същия, което се постига посредством:

1. Планиране на образователния процес качествено и в срок;
2. Ефективно и ефикасно организиране и координиране на осъществяване на образователния процес;

3. Контрол на образователния процес и постоянно подобряване на същия.

Управлението на образователния процес е основна дейност в рамките на СУ, която играе ключова роля за достигане на целите на ВУ. Процедурата по управление на образователния процес е задължителна за прилагане от всички звена и длъжностни лица в Университета, имащи отношение към образователния процес. Основната отговорност за прилагане на процедурата е на:

- Ректора и заместник-ректорите по учебната дейност;
- Деканите и заместник-деканите по учебната дейност;
- Ръководителите на самостоятелните департаменти и центрове, осъществяващи образователен процес.
- Образователният процес може ясно да се раздели на следните основни направления:
- Образователен процес за придобиване на ОКС „Бакалавър“;
- Образователен процес за придобиване на ОКС „Магистър“;
- Образователен процес за придобиване на ОНС „Доктор“;
- Образователен процес в рамките на СДК.
- Тези направления се осъществяват в рамките на две основни форми на обучение:
- Аудиторна форма;
- Дистанционна форма.

8.1.2. ПЛАНИРАНЕ НА ОБРАЗОВАТЕЛНИЯ ПРОЦЕС

Планирането на образователния процес е съществен момент в управлението му. Това се осъществява посредством:

- разработване на учебен план, който е отговор на заданието в квалификационната характеристика;
- разработване на учебна програма, в която се отразяват целите, учебното съдържание, формите на преподаване и учене, ресурсите и оценката на постиженията на студентите.

8.1.3. СРЕДСТВА И МЕХАНИЗМИ НА ОБРАЗОВАТЕЛНИЯ ПРОЦЕС

В зависимост от направленията, формите и моделите, използвани при образователния процес се използват различни механизми и средства на обучение:

1. При аудиторна форма при ОКС „Бакалавър“, „Магистър“, СДК и частично при ОНС „Доктор“ се използват форми като:
 - Лекция;
 - Упражнения (лабораторни, аудиторни, семинари);
 - Форми на самостоятелна и извън аудиторна работа на студентите (курсови задачи и проекти, реферати, работа в групи и др.).
2. При дистанционна форма на обучение при ОКС „Бакалавър“, „Магистър“, СДК и частично при ОНС „Доктор“ се използват средства за обучение като ресурси за самоподготовка от трето и четвърто технологично равнище, описани в Наредбата за държавните изисквания за организиране на дистанционната форма на обучения във висшите училища.
(3) При форма на обучение ОНС „Доктор“

- Лекции;
- Консултации.

8.1.4. СРЕДСТВА И МЕХАНИЗМИ ЗА ПРОВЕРКА НА ЗНАНИЯТА

- Устен изпит;
- Писмен изпит:
- Тест;
- Писмена разработка – реферат, доклад, курсова работа, дипломна работа и др.

8.1.5. РАВНИЩА НА УПРАВЛЕНИЕ НА ОБРАЗОВАТЕЛНИЯ ПРОЦЕС

Управлението на образователния процес в СУ се осъществява на три основни равнища:

- Равнище „университет“;
- Равнище „факултет“ и „департамент“;
- Равнище „катедра“ и „вътрешнофакултетни или междуфакултетни комисии“.

Академичните стандарти за учебна документация, както и критериите и индикаторите за оценяване на качеството на обучение са разписани подробно в отделно приложение. В него са включени и правилата и процедурите за осигуряване на качеството при дистанционна форма на обучение.

8.2. УПРАВЛЕНИЕ НА КАЧЕСТВОТО НА ОБРАЗОВАТЕЛНИЯ ПРОЦЕС

8.2.1. АКАДЕМИЧНИ СТАНДАРТИ ЗА УЧЕБНА ДОКУМЕНТАЦИЯ

8.2.1.1. Квалификационна характеристика

Квалификационната характеристика е задание за учебното съдържание на специалността. За всяка специалност отговаря факултет (департамент).

Квалификационната характеристика се разработва в съответствие с професионалното направление и отразява търсените знания, умения, професионални компетентности и тенденциите за развитие на специалността в средно срочен и дългосрочен период.

Тя съдържа:

- образователни цели на специалността;
- знания и умения, необходими за успешна професионална дейност;
- общотеоретична подготовка;
- специална подготовка;
- професионални компетентности;
- области на професионална реализация на завършилия обучението по специалността.

8.2.1.2. Учебен план

Учебният план е отговор на заданието в квалификационната характеристика. Съставлящите го задължителни, избираеми и факултативни дисциплини трябва да постигат целите и да осигуряват подготовката и компетенциите на студентите, които се съдържат в квалификационната характеристика. Посочват се хорариумът по всяка дисциплина, формата на контрол и кредитните точки съгласно Системата за натрупване и трансфер на кредити. Указана е формата на завършване – дипломна работа или

държавни изпити. Посочена е продължителността на всички видове практики, които съпровождат обучението по съответната специалност.

В учебния план за дистанционна форма на обучение се посочва хорариумът на присъствените часове, които не могат да надвишават 30 на сто от аудиторната заетост, предвидена за редовната форма на обучение по дадената специалност в учебния план.

8.2.1.3. Съответствие

Квалификационната характеристика и учебният план трябва да бъдат в непрекъснато взаимно съответствие.

Измененията в учебната документация на специалността засягат и двата документа.

8.2.1.4. Учебна програма

За всяка учебна програма отговаря катедра/специалност (департамент). Структурата на учебната програма е следната:

1. Цел на обучението по учебната дисциплина.

Определят се мястото на дисциплината в цялостното обучение по специалността, целите на обучението, какво ще знаят и могат студентите след признаване на дисциплината за изучена, къде и как ще прилагат наученото и как ще се контролира изпълнението на поставените цели.

2. Учебно съдържание.

Описват се:

- входът на дисциплината: какви предходни курсове от учебния план трябва да е изучил студентът, за да са налице предпоставките за успешно обучение;
- изходът (приложението) на дисциплината в следващи елементи от учебния план и/или в професионалната практика;
- тематиката на лекциите, упражненията и други елементи на обучението с техния хорариум.

Най-важният аспект на учебното съдържание е доколко учебният материал е в съответствие с най-новите и същевременно трайни университетски знания по дисциплината, съизмервани с аналогични курсове във водещи наши и чужди университети. При съставянето на учебната програма следва да се отчита, че се контролират и оценяват следните гледни точки:

- характер на занятията (лекции, упражнения, курсови проекти и задачи, реферати и есета и т.н.);
- съответствие на учебната програма с образователно квалификационната степен, за която се отнася;
- съразмерност на отделните теми и тяхното съответствие с изискванията и удовлетвореността на студента и работодателя;
- съгласуваност с други курсове на специалността по отношение на понятия, знания, обозначения и др.

3. Преподаване и учене. Съдържат се кратки сведения за:

- начина на лекционно представяне на учебното съдържание;
- технологията на провеждане на упражненията (лабораторни, аудиторни, семинари) и какво се изисква от студентите, участващи в упражненията;

- формите на самостоятелна и извън аудиторна работа на студентите (курсови задачи и проекти, реферати, работа в групи и др.).

В учебната програма на дистанционната форма на обучение се съдържат сведения за:

- Лекции, упражнения и практически занятия в присъствена форма
- Учебни дейности в неprisъствена форма:
- Самостоятелната работа на студентите в електронната учебна среда;
- Груповата работа в електронната учебна среда;
- Самостоятелната работа извън електронната учебна среда.

4. *Ресурси по дисциплината.* Дават се кратки сведения за изискванията към ресурсите по дисциплината:

- академични ресурси: титуляр на дисциплината, други преподаватели и асистенти, тяхната научна, дидактична и професионална подготовка, практическия им опит и чуждите езици, които ползват;
- информационни ресурси (основни и допълнителни): списък на учебници, учебни пособия, книги, Internet-адреси;
- материални ресурси – лаборатории, технически средства за обучение, компютърна техника и софтуер, опитни постановки, макети и стендове;
- Учебните материали и ресурси за самоподготовка, използвани в дистанционната форма на обучение, осигуряват не по-малко от 75 на сто от учебното съдържание;
- Не по-малко от 70 на сто от учебните материали и ресурси за самоподготовка са от трето и четвърто технологично равнище, описани в Наредбата за държавните изисквания за организиране на дистанционната форма на обучения във висшите училища.

5. *Оценяване на постиженията на студентите.*

Системата за оценяване се проектира така, че студентите да се ангажират с учебния процес систематично, непрекъснато и през целия период на обучение. Това се осъществява чрез текущи и/или оповестени периодични изпитвания и се документира. За целта се предвиждат оценки за усвояването на материала от упражнения, оценки на курсови проекти, задачи, есета, реферати и оценки от друг вид самостоятелна извън аудиторна работа.

При дистанционната форма на обучение:

- се използват средства за удостоверяване на самоличността на дистанционните студенти в процеса на обучение с цел предотвратяване на използване на фалшива самоличност и/или плагиатство;
- са регламентирани процедури за предотвратяване и наказване на опити за плагиатство и/или представяне под чужда самоличност;
- оценките на не по-малко от 80% от задължителните дисциплини (по учебния план на всяка СДФО) се формират след провеждане на изпит в звената на висшето училище или оторизирани от него.

Дефинират се изисквания за получаване на оценките от шестобалната скала.

Предлага се схема (формула) за образуване на окончателната оценка по дисциплината с коефициенти на значимост на всяка компонента от обучението, предвидена в учебната програма:

- текущите оценки през семестъра;

- периодичните оценки от контролни работи;
- оценки по други компоненти (проекти, задачи, есета, реферати и др.);
- оценката на крайния изпит.

Учебната програма се предоставя на студентите в началото на семестъра, в който се изучава учебната дисциплина, и това се проверява при поредния ѝ преглед.

Свързани документи: квалификационни характеристики; учебни планове и програми; съпътстващи документи от проучванията, направени при изготвяне на учебната документация.

5. Електронен учебен курс от смесен тип

Системата от критерии за качество на електронен учебен курс от смесен тип на Центъра за дистанционно обучение на Софийския университет „Св. Кл. Охридски“ служи за ориентиране при създаването на електронни учебни курсове и провеждане на онлайн обучение от смесен тип, включително и по време на наложено от извънредни обстоятелства преминаване към дистанционна форма на обучение. (Приложение 7).

8.2.2. СТАНДАРТИ ЗА ПРОЦЕСИ И ПРОЦЕДУРИ, ОСИГУРЯВАЩИ КАЧЕСТВОТО

8.2.2.1. Правила и процедури по обсъждане и приемане на квалификационни характеристики и учебни планове

1. Квалификационната характеристика се разработва от Катедрата /вътрешнофакултетни или междуфакултетни комисии, отговорни за обучение по съответната специалност.
2. Въз основа на квалификационната характеристика се изработва проект за учебен план.
3. За изготвяне на учебния план е необходимо:

- Да се изучат учебните планове на водещите висши училища по специалността в Европа и света.
- Да се съобразят с актуалните документи за осигуряване на качеството на обучение в европейско пространство за висше образование.
- Да се направят проучвания за търсените знания и умения по специалността у нас (в региона, в съответното ведомство, в страната) и в Европейския съюз.
- Да се отразят изискванията на Европейската система за натрупване и трансфер на кредити.
- Към учебния план се предявяват задължителни изисквания:
- да съответства на квалификационната характеристика;
- да отговаря на държавните изисквания за съответната образователна степен;
- да е съобразен с вътрешно университетските ограничителни параметри и с изискванията за съставяне на учебен план.
- в дистанционна форма на обучение присъствените часове да не надвишават 30 на сто от аудиторната заетост, предвидена за редовната форма на обучение по дадената специалност.

5. Учебният план се приема от Катедрата/вътрешнофакултетните или междуфакултетните комисии, и се представя на Факултетния съвет, който го обсъжда и приема.

6. Деканът на факултета представя цялата документация в Академичния съвет за утвърждаване.

7. Учебната комисия изготвя доклад до ректора с решение от своето заседание, който се внася в Академичния съвет.

8. След обсъждане Академичният съвет взема решение за утвърждаване на проекта за учебна документация на специалността или връщане за доработване.

8.2.2.2. Правила и процедури по обсъждане и приемане на учебни програми

Учебните програми са задължителни за всички дисциплини и се разработват под контрола на декана на факултета, отговорен за обучението по съответния учебен план.

1. Учебната програма се разработва за всяка учебна дисциплина от учебния план и представлява неразделна част от учебната документация на специалността. Тя трябва да отговаря на изискванията на Системата за натрупване и трансфер на кредити и да съдържа още допълнителна информация.

2. Преподавателят (или екип от преподаватели), определен от Факултетния съвет за титуляр на учебната дисциплина, подготвя проекта на учебната програма съобразно квалификационната характеристика, учебния план и изискванията към съдържанието на учебните програми, посочени в т. 8.3.2.1.

3. Учебните програми се разглеждат в Катедрата/вътрешнофакултетните или междуфакултетни комисии и се утвърждават от Факултетния съвет на факултета, отговарящ за обучението по съответния учебен план.

Свързани документи: Протоколи от катедрени, факултетни и академични съвети, на които са обсъждани и приемани учебните документи; Система за натрупване и трансфер на кредити; рецензии за учебни планове и програми; проекти за учебни програми; съпътстващи документи.

8.2.2.3. Правила и процедури по обсъждане и приемане на учебна документация за дистанционна форма на обучение

Учебната документация за дистанционна форма на обучение обхваща освен определената в чл. 39, ал. 2 от Закона за висшето образование задължителна учебна документация и следните документи: ежегоден график на учебния процес; списък на екипа, провеждащ и осигуряващ обучението; справочник за организацията на достъпа до информационните ресурси; списък на техническите и комуникационните средства; система на изпитване и оценяване, включваща средства за контрол и прозрачност на изпитните процедури; система за контрол на качеството на обучението.

Учебната документация се приема от академичния съвет по съвместно предложение на основното звено, водещо обучението.

8.2.2.4. Наблюдение и изменения на учебната документация

Наблюдението на учебната документация и на нейното осъществяване в учебния процес се извършва с цел да се поддържат в непрекъснато съответствие с академичните стандарти.

Учебни дисциплини

а) Наблюдение

1. Наблюдението на учебните дисциплини се осъществява от Факултетната комисия по качеството.

2. Всяка учебна дисциплина подлежи на оценяване по критериите на СУК съобразно приетия от Факултетния съвет срок, но не по-рядко от веднъж на 5 години (Приложение 6.2).
3. Текущият контрол за обучението се извършва в катедрите.
4. Ръководителят на катедрата, която отговаря за обучението по учебната дисциплина, е длъжен да реагира своевременно на всички сигнали за неблагополучия по учебните дисциплини, подавани от студентите, академичния състав или работодателите;
5. Поне веднъж в учебната година катедреният съвет провежда заседание за отчитане на учебната дейност по дисциплините, за които отговаря катедрата.

б) Изменения на учебното съдържание

1. Всеки титуляр на учебна дисциплина регулярно внася изменения в учебното съдържание. Те отразяват:
 - най-новите постижения в науката и методологията по предмета на курса;
 - получените от анкети, дискусии и други източници мнения на студентите и работодателите;
 - собствените научни резултати и професионални виждания на екипа по дисциплината.
2. Титулярят е длъжен да представи в Катедрения съвет за преразглеждане и ново утвърждаване на учебната програма, когато:
 - измененията засегнат повече от 20% от хорариума по утвърдената учебна програма;
 - са настъпили съществени промени на ресурсите по дисциплината (осигурено ново оборудване или друга материална база и/или програмно осигуряване за научни изследвания и учебния процес);
 - е изменен начинът на преподаване и/или оценяване на студентите.
3. Учебната програма се внася за ново одобрение от Факултетен съвет:
 - по мотивирано искане на декана;
 - когато настъпят над 30 % изменения в утвърдената учебна програма.
4. В този случай за утвърждаване на учебната програма се прилага редът на т. 8.3.2.2.
5. За измененията на учебната документация се водят протоколни записи, по които се съди за регулярността и правомерността на процедурата.

Специалности и учебни планове

а) Наблюдение

1. Всяка специалност подлежи на оценяване по критериите на СУК съгласно установената периодичност, но не по-рядко от два пъти в акредитационен цикъл самооценка (Приложение 6.2).
2. Наблюдението на качеството на специалностите се извършва от Университетската комисия по качеството. То включва текущо наблюдение и периодични прегледи.
3. Текущото наблюдение се извършва от ФКК чрез:
 - спорадични проверки, по сигнали от студенти, преподаватели и работодатели. За резултатите се информира факултетното ръководство;

- организиране на периодични срещи на декана със студентите и с работодателите за поставяне на проблеми, свързани с качеството;

б) Изменения в учебната документация на специалността

Причини за изменения в учебната документация на специалността могат да бъдат:

1. Развитието на науките и технологиите по специалността и новите или актуализираните изисквания в обучението и подготовката на студентите.
2. Нови изисквания на организации и институции извън университета (Европейски съюз, МОН, международни и съсловни организации и др.).
3. Резултатите от анализа на действащата учебна документация в сравнение с аналогична документация от наши и чуждестранни висши училища.
4. Неудовлетвореност на студентите, констатирана от анкетни проучвания за специалността.
5. Слабости на учебното съдържание, установени от анализи и дискусии в ръководните органи за управление.
6. Нови академични, материални или информационни ресурси или недостиг на ресурси за провеждане на планираното обучение.

Инициативата за промяна, независимо от това, откъде идва, се внася в деканата на факултета, който отговаря за обучението по специалността.

Процедурата за изменения в учебната документация е същата, както за нейното приемане.

За измененията на учебната документация се водят протоколни записи, по които впоследствие се съди за регулярността и правомерността на процедурата.

Свързани документи: Протоколи от заседания на УКК и ФКК. Протоколи от катедрени, факултетни и академически съвети, на които са обсъждани и приемани измененията в учебната документация; Записи за коригиращите действия и съпътстващи документи.

8.2.2.5. Ред за разкриване на нови специалности

1. Нова специалност в Университета се предлага от факултет, академично ръководство, външна държавна, научна или стопанска организация, респективно професионална гилдия.
2. За обсъждане на идеята за разкриване на специалността ректорът определя факултетен съвет (или факултетни съвети) с предмет на дейност по специалността. Проектът, на базата на който се правят обсъжданията, задължително съдържа обществено приемливи цели и мотиви за разкриване на специалността, както и доказателства, че учебната документация, преподавателският състав, материално-техническата и информационна база на обучението са осигурени на съвременен равнище.
3. Ректорът може да определи и други учени и специалисти за разработка на специалността, които посочва поименно.
4. Учебната документация се обсъжда и утвърждава по реда на т. 2.2.1. и 2.2.2.
5. В зависимост от професионалната принадлежност на специалността се спазват различни процедури:

- Когато специалността е от съществуващо и акредитирано в университета професионално направление с решението си Академическия съвет поема отговорност за откриване по специалността и обучение до следващата поредна акредитация;
- Когато специалността е от ново професионално направление или е специалност от регулирана професия университетът изготвя проект в съответствие със ЗВО и с решение на Академичен съвет прави искане до НАОА за процедура по откриването ѝ.
- *Свързани документи*: Протоколи от заседания на УКК и ФКК. Протоколи от катедрени, факултетни и академични съвети, на които са обсъждани и приемани проекти за нови специалности или професионално направление; съпътстващи документи.

8.2.3 Правила за действия, произтичащи от програмна акредитация

1. Когато в решенията на НАОА за даване на програмна акредитация се съдържат критични бележки и препоръки, Университетът реагира в съответствие с изискванията на НАОА и по-специално по критериите за следакредитационно наблюдение и контрол. Действията произтичат от необходимостта да се отстранят слабостите.
 2. Деканът и ФКК на факултета или департамента, отговарящ за специалността, съгласувано със засегнатите от бележките и препоръките ръководители, преподаватели и студенти, изучават проблемите и в едномесечен срок правят предложение за ответни действия и програма за отстраняване на проблемите.
 3. Резултатите от коригиращите действия се докладват на Университетската комисия по качеството, а при необходимост, и на Ректора.
2. *Свързани документи*: Протоколи от заседания на УКК и ФКК. Протоколи от катедрени, факултетни и академични съвети, на които са обсъждани и приемани коригиращите действия и доклади за резултатите от тях.

8.3. УПРАВЛЕНИЕ НА НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКАТА ДЕЙНОСТ

8.3.1. ЦЕЛ И ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ

Управлението на изследователската дейност (ИД) и публикационната дейност (ПД) е основна дейност в рамките на СУ, която играе ключова роля за достигане на целите на висшето училище. Процедурата по управление на ИД и ПД е задължителна за прилагане от всички звена и длъжностни лица в Университета, имащи отношение към тези дейности.. Основната отговорност за прилагане на процедурата е на:

- Ректор;
- Заместник-ректор по научноизследователска и проектна дейност
- Заместник-ректор по учебна дейност на докторанти и продължаващо обучение;
- Деканите и заместник-деканите по научноизследователска дейност;
- Ръководителите на самостоятелните департаменти и центрове, осъществяващи ИД и ПД.
- Отдел „Научна и проектна дейност“ на централната университетска администрация.

8.3.2. УПРАВЛЕНИЕ НА ПРОЦЕСА

Видове изследователска и публикационна дейности

Изследователската дейност може ясно да се раздели на следните основни направления:

- в рамките на придобиване на ОКС „Магистър“ и ОНС „Доктор“ и научна степен „доктор на науките“;
- в рамките на придобиване на академичната длъжност „асистент“, „главен асистент“, „доцент“ и „професор“;
- в рамките на осъществяване на научен проект;
- във връзка с образователния процес;
- Други.
- Публикационната дейност следва да се класифицира на следните основни направления:
 - Публикационна дейност в специализирани научни издания;
 - Публикационна дейност във връзка с проведен научен форум;
 - Публикационна дейност като самостоятелно издание – монография, учебник, учебно пособие и т.н.;
- Други.

8.3.3. СРЕДСТВА И МЕХАНИЗМИ НА ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКАТА И ПУБЛИКАЦИОННА ДЕЙНОСТ СРЕДСТВА ЗА ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА ДЕЙНОСТ

В СУ ИД се финансира по линия на:

- Национални програми;
- Европейски програми;
- Министерства и национални агенции;
- Неправителствени организации и стопански предприятия;
- НИД на СУ;
- Стипендии и конкурси;
- Други.

Средства и механизми за публикационна дейност

В СУ ПД се осъществява по линия на:

- Научни издания;
- Научни проекти;
- Университетско издателство с печатница;
- Други.

8.3.4. РАВНИЩА НА УПРАВЛЕНИЕ НА ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКАТА ДЕЙНОСТ

Управлението на образователния процес в СУ се осъществява на три основни равнища:

- Равнище „университет“;
- Равнище „факултет“ и „департамент“;
- Равнище „катедра“ и „специалност“.

8.3.5. ДЕЙНОСТИ, ОТГОВОРНОСТИ И ЗАПИСИ ПО УПРАВЛЕНИЕ НА ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКАТА ДЕЙНОСТ

№	Равнище Отговорност	Дейност	Документация
1	Катедра	На заседание на катедра се обсъждат и приемат: Магистърски теми и разработки; Откриване на конкурси за ОНС „Доктор“, научна “Доктор на науките“, академични длъжности – нехабилитирани и хабилитирани; Осъществява се предварително разглеждане на дисертации, разработки свързани с научни проекти и други; Пряват се предложения за научно жури.	Протоколи от заседания
2	Научно жури	Разглежда и оценява научната значимост на дисертации, разработки, научни трудове и други	Протоколи от заседания
3	Факултет Зам.-декан ИД Декан	На заседание на факултетния съвет(ФС), респ. съвет на департамента, се утвърждават членове на научно жури, приемат се и се утвърждават теми на научни проекти, годишни програми и планове за изследователска дейност на факултет/ респ. департамент или център Тези планове и програми се изпращат в отдел „Научна и проектна дейност“	Протокол от заседание, Учебни планове и програми, утвърдени на заседание на ФС с подпис на декан
4	Отдел „Научна и проектна дейности“	Приема и регистрира планове и програми за ИД и ПД, подготвя разработката на проекто-стратегия за развитие на научните изследвания в СУ-СКО	Проекто-стратегия
5	ГФ	Разработва проекто-бюджет на НИД	Проекто-бюджет
6	Университет Р АС	Приема и утвърждава бюджет на НИД Приема и утвърждава „Стратегия за развитие на научните изследвания в СУ „Св. Климент Охридски“	Бюджет Стратегия

В Софийския университет има изградена електронна система за научни проекти по Наредба 9 и електронна система за научноизследователските проекти. Всеки преподавател има задължението редовно да регистрира своите проекти в тези системи

и да актуализира информацията в тях. Публикационната активност на преподавателите се отразява в информационната система за научната дейност – „Авторите“.

8.4. УПРАВЛЕНИЕ НА ВЪТРЕШНОАДМИНИСТРАТИВНИТЕ И ДРУГИ СВЪРЗАНИ ПРОЦЕСИ

8.4.1. ЦЕЛ И ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ

Настоящите правила включват изискванията, реда и параметрите при управление на административния и други свързани процеси в Софийски университет „Св.Климент Охридски“. Тези изисквания, ред и параметри отговарят на различни законови и нормативни уредби като ЗОП, Закон за счетоводството, Правилника за устройството и дейността на СУ и други нормативни документи на Университета, уреждащи осъществяването на тези процеси. Целта на управление на тези процеси е оптимално осъществяване на същите, което се постига посредством:

- Планиране на процесите качествено и в срок;
- Ефективно и ефикасно организиране и координиране на осъществяване на процесите;
- Контрол на процесите и постоянното им подобряване.

8.4.2. ОБХВАТ

Действието на тези правила обхваща всички организационни звена и за всички служители, осъществяващи административни и други свързани процеси в СУ:

1. Централна университетска администрация:

- Главен секретар;
- Главен финансист;
- Главен счетоводител;
- Главен юрисконсулт;
- Отдел „Човешки ресурси“;
- Отдел „Ремонти и снабдяване“;
- Отдел „Имоти“;
- Отдел „Образователни дейности“;
- Отдел "Обществени поръчки“;
- Отдел „Научна и проектна дейност“;
- Отдел „Университетски архив“;
- Отдел „Международно сътрудничество“;
- Отдел "Информация и връзки с обществеността";
- Отдел „Секретариат и деловодство“;
- Отдел „Административно-счетоводно обслужване“;
- Отдел „Правен“;
- Отдел „Вътрешен финансово-административен контрол“;
- Сектор „Финансова политика“;
- Сектор „Докторанти“;
- Сектор „СДК и продължаващо образование“;
- Сектор „Предварителен финансов контрол“.

2. Основни звена:

- Факултети;
- Департаменти.

- Обслужващи звена;
- Самостоятелни звена;
- Центрове и други.
- Управлението на вътрешните процеси е основна дейност в рамките на СУ, която играе ключова роля за достигане на целите на университета. Това управление може ясно да се раздели на следните направления:
- Управление на административната услуга;
- Управление на закупките;
- Административно-правно обслужване на СУ-СКО;
- Финансово-счетоводно управление.

Отговорност за планирането на нови услуги или за развитието на съществуващите носят ОС, АС, Р, заместник-ректорите и директорите на отдели в ЦУА, а професионалното разработване е отговорност на експертите в ЦУА. Проверката на новите разработки е задължение на директорите, а одобряването – на Р, АС и ОС.

8.4.3. УПРАВЛЕНИЕ НА ЗАКУПКИТЕ – ОБЩИ РАЗПОРЕДБИ

Отговорност за определянето и осигуряването на необходимите продукти, както и избора на доставчици носи директорът на Отдел „Ремонти и снабдяване“, както и ГС, ГФ и ГСч. Процесът на закупуване включва следните етапи:

- определяне на потребностите от стоки и услуги и планиране на средства за закупуване;
- подготовка на документи, оценка и избор на доставчик;
- приемане на продукта;
- предявяване на рекламации.

Определянето на потребностите от стоки и услуги се извършва при разработване на бюджета на СУ-СКО за следващата година. Проектобюджетът се разработва от ГФ, ГСч и директор Отдел „Ремонти и снабдяване“, одобрява се от ГС и се представя за утвърждаване от Р и АС. База за разработване на бюджета са:

- представени разчети и заявки от ЦУА, основни и обслужващи звена за закупуване на стоки и услуги;
- отчетните данни от предходни години за разходваните бюджетни средства за стоки и услуги.

На основание утвърдения бюджет от ГС се разработват графици за провеждане на процедури по ЗОП. Подготовката на конкурсна документация, откриването и провеждането на процедурата, оценката и класирането на кандидатите, определянето на доставчик и сключването на договор с избрания изпълнител е в съответствие с ЗОП. За всяка процедура по ЗОП се образува досие, което се съхранява.

Реализирането на покупки на стоки и услуги на стойност до 10 хил. лв се извършва в съответствие със ЗОП въз основа на най-малко три ценови предложения (оферти), които се преглеждат и оценяват от комисия по предварително определени критерии. Всички сключени договори по ЗОП се завеждат в регистър. Регистърът се води от служител в отдел „Ремонти и снабдяване“.

8.4.4. ИНФОРМАЦИЯ ЗА ЗАКУПУВАНИЯ ПРОДУКТ

Информация за закупувания продукт е в зависимост от вида на продукта (стоката или услугата) и трябва да съдържа изисквания към качеството като:

- наименование и означение;
- изисквания към опаковката и маркировката;
- изисквания към съпроводителната документация (сертификати, протоколи от изпитване и др.);
- правила за приемане - посочват се приложимите стандартизационни или други документи (ако е необходимо) и др.

Когато е необходимо и възможно, при закупуването се регламентират изисквания по отношение на: начина на одобряване на продукта, квалификацията на персонала на доставчика и наличието на система за управление на качеството.

Цялата информация по закупуването се преглежда за адекватност на определените изисквания ГС и ГФ, утвърждава се от Р и след това се предава на доставчика.

8.4.5. ПОЛУЧАВАНЕ И ПРОВЕРКА НА ЗАКУПЕНИЯ ПРОДУКТ

Получаването на стоките се извършва от определен за тази цел сътрудник при представяне от доставчика (продавача) на придружителни документи – фактура, сертификат и т.н. За всички доставки се извършва външен оглед за състоянието на доставката, за количествата, проверка на съответствието между данните на доставката и тези в придружителните документи.

Предявяване на reklamacии

При наличие на несъответствие в доставените стоки/услуги (несъответствие в количество, асортимент, качество и др.) и/или при неизпълнение на условията за доставката, отговорният служител предявява reklamacията пред доставчика.

Ежегодно, до края на м. януари от отдел „Ремонти и снабдяване“ се извършва годишен анализ на информацията за reklamacиите. Анализът се преглежда от ГС и ГФ и одобрява от Р и се взема под внимание при евентуална следваща оценка на доставчиците и извършване на подобрения в дейността по закупуване.

8.4.6. АДМИНИСТРАТИВНО-ПРАВНО ОБСЛУЖВАНЕ НА СУ

Висша отговорност за административно-правното обслужване носи ръководството на СУ в лицето на Р, ГС, а непосредствената отговорност от ГЮ. Основна задача на последния е да осигури юридическото съответствие на дейността на СУ. Това включва такива дейности като:

- юридическо тълкуване на различните законови и подзаконови актове, които ръководят или имат отношение към функционирането на СУ;
- юридическа поддръжка на дейността на СУ в случай на правен спор с външни организации и лица;
- юридическа поддръжка на дейността на СУ при различни правни казуси, засягащи вътрешните процеси и функциониране на университета;

- юридическата редакция на различните видове нормативни документи, разработвани от СУ;
- други.

Административно-правното обслужване се осъществява след издаване на заповед от страна на Р или по искане на ГС или ръководителите на отдели от централната университетска администрация, основни и обслужващи звена.

8.5. ФИНАНСОВО-СЧЕТОВОДНО УПРАВЛЕНИЕ

Функцията се изпълнява от главен счетоводител (ГСч) и прикрепени към него сътрудници. Основните задачи включват:

- предварителен контрол преди поемането на задължение;
- предварителен контрол преди извършването на разход;
- попълване и движение на контролен лист;
- касови плащания във връзка с подотчетни лица;
- обработка на първични документи - фактури, заповеди за командировки, пътни листа, банкови извлечения, наряди и присъствени форми, и други, във вторични документи - счетоводни регистри за доставчици, клиенти и подотчетни лица;
- ведомости за заплати, отчет за паричния поток, отчет за приходите и разходите, баланс;
- ГСч следи за и извършва плащане на вноски по различни видове данъци и осигуровки към териториалните звена на НАП (Национална агенция по приходите), както и попълване на различни видове декларации и финансови документи .
- ГСч следи за и извършва попълване на различни видове платежни документи предвид финансово обслужване на взаимодействията с различни видове организации;
- ГСч ръководи подготовката на периодично отчети за финансови резултати.
- ГСч следи за и извършва попълване на различни видове платежни документи предвид финансово обслужване на взаимодействията с различни видове организации;

9. ОЦЕНЯВАНЕ НА РЕЗУЛТАТНОСТТА

9.1.1 НАБЛЮДЕНИЕ, ИЗМЕРВАНЕ, АНАЛИЗ И ОЦЕНЯВАНЕ

В Софийския университет „Св. Климент Охридски“ са внедрени процеси за наблюдение, измерване, анализ и подобряване, които са необходими, за да се потвърди, че:

1. Образователните процеси протичат при контролирани условия, в обем и съдържание, необходими за получаване на качествена образователна услуга.
2. Научноизследователската дейност и включването на получените резултати в учебния процес, са задължително условие и гарантират високото ниво за провеждането на ефективен образователен процес.
3. Системата за управление на качеството функционира в съответствие с приложената документация.
4. Процесите и СУК непрекъснато подобряват ефикасността си.

9.1.2. УДОВЛЕТВОРЕНОСТ НА КЛИЕНТА

В Софийския университет „Св. Климент Охридски“ са въведени единни форми за провеждане на анкети сред студенти и преподаватели за следене на тяхната удовлетвореност от качеството на образователния процес и реализираната образователна услуга.

Периодично се провеждат кампании за получаване на обратна връзка от потребители и заинтересованите страни.

9.1.3. АНАЛИЗ И ОЦЕНЯВАНЕ

В Софийския университет „Св. Климент Охридски“ са разработени и утвърдени следните документирувани процедури за оценяване на подходящи данни и информация, както следва:

- методика за самооценка – основана на върху два разпознаваеми модела за качество и организационно съвършенство – EFQM и CAF (Приложение № 6.1 към НК);
- механизми за повишаване на качеството на учебния процес (Приложение № 6.3)
- атестиране на научно-преподавателския състав (чл. 121 ÷ чл. 126 на ПУДСУ и прил. № 4 към НК);
- процедура за създаване и използване на електронни карти за обратна връзка от студентите;

Самооценката е съществена част от системите за управление на качеството – тя дава възможност периодично да се идентифицират силните и слабите страни, възможностите за подобрения; на тази основа – да се обосноват и внедряват проекти за подобряване на работата. При желание, самооценката може да се съчетае с външна оценка – така се верифицират резултатите от самооценката – те стават по-аргументирани, по-надеждни и по-приложими в практиката.

СУ събира и анализира информация за удовлетвореността на студентите от качеството на обучение чрез три типа регулярни проучвания – за атестиране на преподавателите, за завършените лекционни курсове и за цялостната оценка на проведеното обучение.

Провеждането на анкети сред студентите за обратна връзка на завършените курсове се прави в края на всяка изучавана дисциплина, а провеждането на анкети сред студентите за цялостната удовлетвореност от учебния процес се прави веднъж годишно. Проучването на студентското мнение е задължителен компонент в процедурата за атестацията на преподавателите.

9.2 ВЪТРЕШЕН ОДИТ

За вътрешно наблюдение и измерване на функционирането и ефикасността на СУК във всички звена на Университета периодично се провеждат вътрешни одити.

Настоящата процедура включва изискванията, реда и отговорностите за планиране, осъществяване, организационно обезпечаване и документиране на вътрешните одити в СУ „Св. Кл. Охридски“ и разписва подробно как се осъществява процесът по осъществяването им.

9.2.1. ПЛАНИРАНЕ

Вътрешните одити са планирани и се осъществяват по предварително разработен годишен график за всяка календарна година. Годишният график се разработва не по-късно от 30 ноември на предходната година от УПР и се утвърждава от Ректора, включващ сроковете за извършване на вътрешните одити, дейностите и проверяваните структурни звена, като се отчитат важността на процесите и резултатите от предишни одити.

При необходимост, в течение на годината, извън графика може да се извършват и извънредни одити по решение на Ректора или по искане на УПР. За провеждането на извънреден одит се издава заповед на Ректора. Извънредните одити не заменят планираните и се извършват в същия ред.

9.2.2 ПОДГОТОВКА ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА ВЪТРЕШЕН ОДИТ

В процеса на подготовка на одита, екипът ползва различна информация и извършва необходимите проучвания по отношение на протичащите процеси, на изискванията на стандарта, на документите по управление на качеството (Наръчника по качеството и процедурите по качеството), на законовите и нормативни изисквания, доклади от предишни одити, мероприятия за подобряване на качеството, сигнали и информация за нарушаване изискванията на системата, подадени предложения за подобряване на качеството, получени оплаквания и жалби, извършени промени в системата по качеството и организационните структури и други. За набиране на необходимата информация, одиторите могат да искат помощ и съдействие от звената, където се съхранява съответната информация, от УПР или ФКК.

Въз основа на събраната информация водещият одитор разработва план за вътрешен одит и съставя списък на въпросите и проблемите, на които трябва да се обърне по-задълбочено внимание. Водещият одитор разпределя работата между одиторите, което се отразява в плана.

На този етап е необходимо да бъдат изпълнени следните действия:

- определяне целта и обхвата на одита;
- преглед на документацията;
- определяне на екип от одитори;
- съставяне на план на одита;
- подготвяне на въпросник за одита (чек лист);
- провеждане на инструктаж на екипа от одитори;
- уведомяване на проверяваните звена/лица и съгласуване на датата и времето за одита.

Най-малко една седмица преди началото на всеки планов одит УПР изготвя заповед за провеждане на одита, която се подписва от Ректора. В заповедта се посочва ръководителят и екипът за одита, целта и обхвата на одита (проверяваните места, звена и процеси), срока и времетраенето на одита. Заповедта се съобразява със служебните ангажименти на проверяваните звена и на одиторите. УПР изпраща подписаната на хартиен и електронен носител заповед до ръководителите на одитираните звена – декани, директори и други.

За провеждането на вътрешните одити е създадена организация за провеждане на обучение и поддържане на квалификацията на своите одитори. Обучението се провежда в съответствие с изискванията на БДС EN ISO 19011. Подборът на одитори, както и провеждането на одитите трябва да осигури обективност и безпристрастност относно одитирания процес. Одиторите трябва да са независими от одитираната дейност, т.е. да се извършват от персонал, който не носи отговорност за проверяваните дейности и звена. Вътрешните одити се извършват от специалисти (вътрешни одитори), които са компетентни да извършват одит съгласно изискванията на стандарта, запознати са с настоящата процедура и одитираните процеси. След необходимата подготовка, в одиторския екип могат да бъдат включени представители на учащите се.

Подборът на членовете на екипа от одитори трябва да се извърши така, че да се осигурят необходимите знания и умения за провеждане на одита. В случаите, когато необходимите знания и умения не се покриват изцяло от одиторите, тогава към одиторския екип се включват подходящи специалисти, които може и да не са служители на СУ „Св.Климент Охридски“. Специалистите трябва да работят под ръководството на одитор. Одитори, които са в процес на обучение, могат да бъдат включени в одиторския екип, но не трябва да одитират без напътствия и указания.

Водещият одитор представя плана на ръководителя на одитираното звено на хартиен или електронен носител най-малко десет дни преди започване на одита. Планът за одит се уточнява на откриващата среща. Проверяването звено извършва необходимата подготовка за одита, която в най-общия случай се свежда до: преглед на нормативни актове, процедури и записи; осигуряване на доказателства за изпълнение, владение и управление на процеса; осигуряване на достатъчно хора през посочения период; обучение в демонстриране на знания и умения, изисквани за работното място; систематизиране на записите по качеството, така че да могат лесно и бързо да се намират; поддръждане на работните места и други подобни.

9.2.3. ПРОВЕЖДАНЕ НА ВЪТРЕШЕН ОДИТ

На етапа “Провеждане на вътрешен одит” се изпълняват следните действия: провеждане на начално заседание (встъпителен разговор), включващ как ще се:

- събира и проверява информацията;
- съставят констатациите от одита;
- подготвят заключенията от одита;
- провежда заключителното заседание (заключителния разговор).

9.2.4. ПРОВЕЖДАНЕ НА НАЧАЛНО ЗАСЕДАНИЕ

В началното заседание участват одиторския екип, ръководителят на одитираното подразделение, служителите и преподавателите от същото, чиито функции ще се проверяват. На заседанието водещият одитор трябва:

- да разясни целта, обхвата и процеса на одита;
- да съгласува организацията, плана и взаимодействието по хода на одита. Изисква при необходимост да се определи представител на звеното за одита.
- да обясни кога и как ще бъде представен докладът за резултатите от одита;

- да даде възможност на служителите и преподавателите от одитираното подразделение да зададат въпроси.

9.2.5. СЪБИРАНЕ И ПРОВЕРКА НА ИНФОРМАЦИЯ

През време на одита информацията, имаща отношение към целите, обхвата и критериите на одита, трябва да бъде събрана посредством подходящи извадки и проверена. Само информация, която може да бъде проверена, може да служи като доказателство от одита.

Одитът се извършва по плана. В хода на одита се провеждат разговори (интервюта) със специалистите от одитираното подразделение, проверяват се документи, извършват се наблюдения на процеси, извършват се проверки за практическо приложение и ефективност на документите по качеството и за изпълнението и ефективността на приетите мероприятия при предишни одити. Одиторът контролира процеса на одитиране и не допуска отклонение от плана.

9.2.6. СЪСТАВЯНЕ НА КОНСТАТАЦИИ ОТ ОДИТА

Събраната информация се обсъжда и анализира от одиторския екип. При анализа на резултатите одиторът трябва да установи:

- дали констатираното несъответствие е отделна грешка или цялостна грешка в процеса и СУК;
- знаят ли за проблема проверяваните служители и преподаватели;
- имало ли е предварително доклад за проблема;
- възможно ли е незабавно да се предприемат корекции или коригиращи действия.

Доказателствата от одита трябва да бъдат оценени спрямо критериите на одита, за да се съставят констатациите от одита. Констатациите могат да показват съответствие или несъответствие с критериите на одита. Констатациите за съответствие и техните подкрепящи доказателства се записват в доклада от одита. Констатираните несъответствия се документират в „Карта за несъответствие“. Те трябва да се обсъдят с одитираните за получаване на съгласие, че доказателствата от одита са точни и че несъответствията са разбрани. По време на одита трябва да се положат всички усилия за разрешаване на всички различаващи се мнения относно доказателствата и/или констатациите, а неразрешените въпроси да се запишат в доклада.

Несъответствията може да се отстраняват по време на одита, но те се документират в карта за несъответствие и се записва, че несъответствието е отстранено. Откритите несъответствия се определят като:

- критични – пълно нарушение на процедурите или липса на такива;
- второстепенни – еднократно наблюдаван недостатък в системата;
- забележка – незначителен пропуск, който ако не бъде отбелязан, може да доведе до по-сериозен проблем.

Критичните и второстепенни несъответствия се документират в карти за несъответствия, а забележките - в доклада на водещия одитор. Картите за несъответствия се съставят в два екземпляра – по един за одитираното звено и за водещия одитор. Копия от картите за несъответствия се предават на ФКК и УПР.

9.2.7. ПОДГОТОВКА НА ЗАКЛЮЧЕНИЯТА ОТ ОДИТА

Преди заключителното заседание екипът от одитори трябва да прегледа констатациите от одита, да постигне съгласие по заключенията от одита и да подготви препоръки за подобрене, ако са предвидени с целите на одита.

9.2.8. ПРОВЕЖДАНЕ НА ЗАКЛЮЧИТЕЛНО ЗАСЕДАНИЕ

На заключителното заседание участват одиторският екип, ръководителят на одитираното звено и служителите, чиито функции са проверявани и КК.

На заключително заседание водещият одитор информира за резултата от проведеня одит като:

- посочва откритите положителни моменти и съответствието с изискванията на стандарта на тази част от системата, която е била подложена на одит;
- посочва констатираните несъответствия, които са записани в картите за несъответствие, и другите пропуски, и забележки;
- обяснява препоръчаните мерки за подобрене;
- изисква от ръководителите на одитираното звено да запишат в картите за несъответствие подходящи коригиращи действия за отстраняване на несъответствията, срок за тяхното изпълнение и да се подпише.

Докладът на водещия одитор от проведеня вътрешен одит се изготвя (съгласувано с другите одитори, участвали в одита) в 15 дневен срок след приключване на одита и се изпраща по електронната поща на съответния декан или ръководителя на одитираното звено подразделение - катедра или друго, на ФКК и УПР. Докладът трябва да съдържа:

- проверените процеси и подразделения – катедри или други;
- констатациите;
- откритите критични, второстепенни несъответствия и забележки, както и обективните доказателства за тяхното наличие (посочват се за кои несъответствия са съставени карти за несъответствия);
- Записват се също откритите несъответствия, които не се приемат от одитираните. Ако е необходимо, се прилагат съответните доказателства;
- Записват се добрите практики, открити по време на одита. Препоръчвани мерки за подобряване на процеса (коригиращи действия)..

9.2.9. ПОСЛЕДВАЩИ ДЕЙСТВИЯ

На етапа “Последващи действия” се изпълнява следното:

- регистриране на несъответствията;
- проверка за изпълнение на коригиращите действия;
- осигуряване на краткосрочна и дългосрочна ефикасност на действията

Водещият одитор вписва несъответствията, документирани с карти за несъответствия в регистър. В същия регистър се вписват и несъответствията, констатирани при външни сертификационни или контролни одити от съответния проверяващ орган.

Ръководителите на одитираните звена вземат своевременно мерки за изпълнение на набелязаните мероприятия като коригиращи действия и отчитат изпълнението им пред водещия одитор (или одитора), който отразява това в картите за несъответствие. След изтичане на срока или след докладване за изпълнено коригиращо действие, одиторът трябва:

- да се убеди, че предложените коригиращи действия са изпълнени;
- да документира резултатите в съответните карти за несъответствие и да ги представи на ФКК/УПР.

Свързани документи: График за вътрешни одити, План за одит, Карта за несъответствие, Регистър на несъответствията, Доклад за извършен одит.

9.3 ПРЕГЛЕД ОТ РЪКОВОДСТВОТО

9.3.1. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Веднъж годишно Ректорското ръководство на СУ „Св. Климент Охридски“ извършва преглед на функционирането на СУК. Прегледът има за цел да осигури нейната непрекъснатата пригодност, адекватност, ефикасност и съответствие с поставените цели. Този преглед се организира в края на отчетния период за системата, след приключване на пълният цикъл от вътрешни одити и след обобщаване на резултатите от тях. Той включва оценяване на необходимостта от промени в системата и възможностите за нейното постоянно подобряване.

9.3.2 ВХОДНИ ЕЛЕМЕНТИ ЗА ПРЕГЛЕДА

За правилното протичане на Прегледа от ръководството упълномощеният представител на ръководството изготвя отчетен доклад-анализ, в който са включени следните задължителни елементи:

- резултатите от проведените вътрешни и външни одити;
- анализ на извършените анкети сред студенти, абсолвенти, докторанти и преподаватели;
- обратна информация от обществени и бизнес организации, държавни институции – клиенти на СУ;
- анализ на функционирането на основните и помощните процеси, формиращи съответствието на образователната услуга (вкл. самооценяване);
- резултатите от предприетите коригиращи действия;
- анализ на ефикасността на предприетите от предишни прегледи от ръководството действия;
- настъпили изменения във вътрешните и външни обстоятелства (в нормативна база, изисквания за акредитация, пазар на труда и т.н.), които могат да повлияят върху функционирането на системата за управление на качеството ;
- ефикасността на предприетите действия за овладяване на рисковете и възможностите в СУ;
- препоръки за подобряване на СУК.

9.3.3. ИЗХОДНИ ЕЛЕМЕНТИ ОТ ПРЕГЛЕДА

Прегледът от ръководството трябва да завърши с приемане на решения и действия относно:

- възможности за подобряване на образователната услуга по отношение на изискванията на клиентите и заинтересованите страни;
- усъвършенстването и подобряване ефикасността на СУК и на нейните процеси;
- необходимостта и осигуряването на ресурси от всякакъв характер.

За Прегледа от ръководството се водят записи (протоколи) и всички документи от него се съхраняват в УЦУК.

10. ПОДОБРЯВАНЕ**10.1. НЕПРЕКЪСНАТО ПОДОБРЯВАНЕ**

Под ръководството на Упълномощения представител на ръководството, Университетският център по управление на качеството създава организация и следи за процесите на непрекъснато подобряване ефикасността на Системата за управление на качеството. Подобряването се осъществява на базата на строго прилагане на политиката и целите по качеството, процедурите и правилата на системата по качество, насочени към непрекъснатото подобряване на вътрешните процеси, координацията, комуникацията и въвеждане на модерни методи на обучение, резултатите от одитите, анализа на данните, предприетите коригиращи и решенията от ежегодните прегледи от ръководството.

10.2. УПРАВЛЕНИЕ НА НЕСЪОТВЕТСТВИЕ И ПРЕДПРИЕМАНЕ НА КОРИГИРАЩО ДЕЙСТВИЕ

Ръководството на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ е създад организация за предприемане на действия за отстраняване на причините за възникване на несъответствия, за да се предотврати повторното им появяване.

В резултат на проведените одити и констатираните от тях несъответствия на даден процес или резултат от него се предприемат коригиращи действия или се извършва корекция.

За предприемане на подходящи коригиращи действия е разработена писмена процедура „Коригиращи действия“, която дава механизма за оценка и решаване на възникналите несъответствия, който включва:

- извършване на прегледа на несъответствията;
- определяне на причините за появата на несъответствия;
- оценяване на необходимостта от предприемане на действия, за да не се повтарят несъответствията;
- определяне и прилагане на необходимите действия;
- записи за резултатите от приложените действия;
- оценяване на ефикасността на предприетите коригиращи действия.

Ръководството на одитираното звено е длъжно в най-кратки срокове да извърши анализ на несъответствието и да предприеме необходимите действия за отстраняването му.

За предприетите действия се създават записи, които трябва да се съхраняват за определен период.

10.3. ПОСТОЯННО ПОДОБРЯВАНЕ

Ръководството на Софийския Университет „Св. Климент Охридски“ постоянно прави анализ върху постигнатите резултати и на тази база се определят необходимите потребности и набелязват възможности за подобряване с цел постигане на ефикасност на СУК.

ПРИЛОЖЕНИЕ 1

SWOT АНАЛИЗ НА СИСТЕМАТА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА КАЧЕСТВОТО

	Силни страни	Слаби страни
Фактори на вътрешната среда (институционален контекст)	<ul style="list-style-type: none">• уникалност на СУК – създадена от самия университет и конкретизирана за неговата структура;• висока експертиза – при разработването на СУК са привлечени авторитетни и опитни експерти от академичната общност на СУ;• широк обхват – отнася се до всички звена и ключови дейности в университета;• процесно ориентирана – основана на описание и анализ на процесите и дейностите в СУ;• ниска степен на формализъм;• адаптивност и гъвкавост на СУК – висока степен на съответствие на спецификата на основните звена в университета;• подходящо документирана и описана СУК;• публично оповестена;• обвързана със стратегията на управление на университета;• ясно разпределени роли и отговорности за осигуряване на качеството;• включване на представители на всички заинтересовани страни;	<ul style="list-style-type: none">• бавно внедряване на промените• слаба заинтересованост и активност на някои членове на академичната общност от проблемите на качеството;• недостатъчна степен на въвеждане на електронни форми при функционирането на системата;• скъпи процедури и компоненти, които изискват поддържане чрез значителен финансов ресурс – напр. външни одити; интегрирани системи и технологии, които университетът не може да си позволи предвид финансовото си състояние;• недостиг и трудно осигуряване на човешки ресурси за някои дейности – напр. експерти вътрешни одити по качеството; анализатори, социолози и др.;• недостатъчно привличане на потребителите на кадри във всички процеси, за които мнението им е важно;• слабо използване на потенциала на системата „Алумни“ за нуждите на управление на качеството.

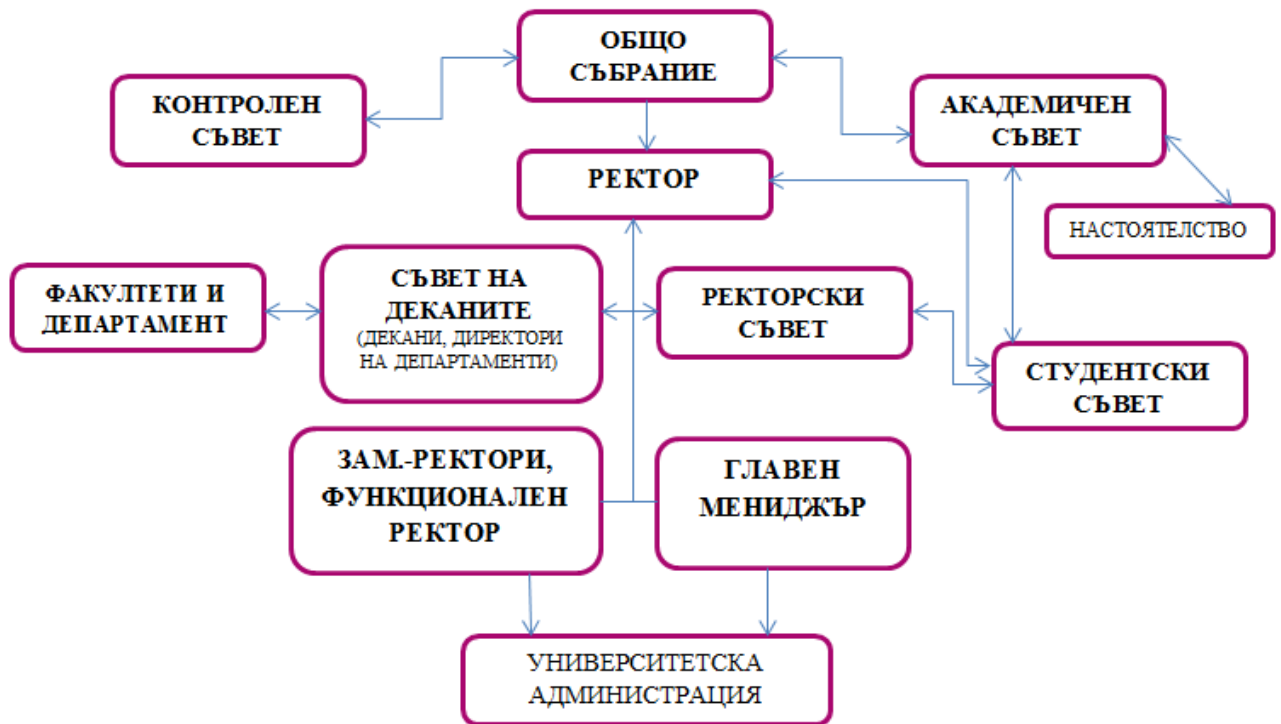

	<ul style="list-style-type: none">• апробирана и усъвършенствана – ориентирана към цикъл на непрекъснати подобрения;• наблюдение на системата едновременно на различни нива;• управление на СУК на база обратна връзка и анализирана информация;• формирани са измерими индикатори за качеството на образователната, научноизследователската и административна дейност.	
Фактори на външната среда (национален контекст)	Възможности	Заплахи
	<ul style="list-style-type: none">• популярност на университета;• позитивен имидж на университета в национален мащаб;• създадени работещи контакти с национални институции и звена – широко партньорство;• участие в множество международни организации;• присъствие в международни класации на университети;• изградено доверие в представители на заинтересовани страни от външната среда – работодатели и др.;• широка мрежа от Алумни – в разнообразни професионални направления, която може да се ползва в цикъла на непрекъснати подобрения.	<ul style="list-style-type: none">• несъвършенства в модела на финансиране на висшите училища и в частност – недостатъчно финансиране на СУ. Оттук като следствие недостиг на средства за финансиране на дейности по външна оценка на качеството;• промени в очакванията на студентите за осигуряване на качествено образование;• слаба мотивираност на студенти, работодатели и други външни партньори да участват доброволно в процесите за повишаване на качеството (обсъждане на учебни програми; стажантски програми; попълване на въпросници с цел обратна връзка и т.н.);• промени в законодателството, които имат отношение към системата по качеството (ЗВО, Закон за развитието на академичния състав и др.);• повишаване на цената на софтуерни и други разработки и услуги за оптимизиране на СУК.

Приложение 2

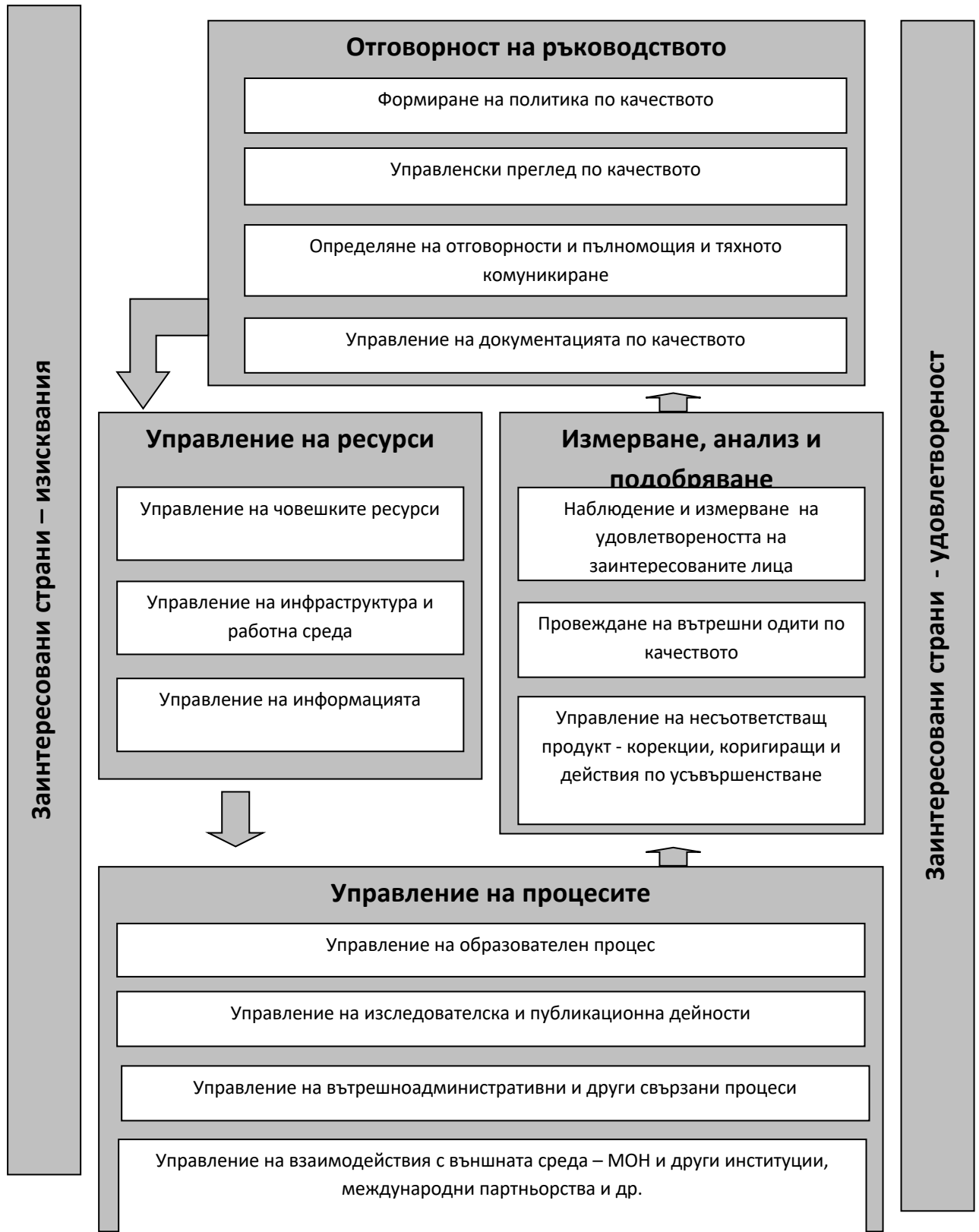
Организационна схема на управление
на Софийски Университет „Свети Климент Охридски“

Приложение 3

Схема на процесите в системата за управление на качеството в СУ-СКО

Приложение 4

АТЕСТИРАНЕ НА НАУЧНО-ПРЕПОДАВАТЕЛСКИЯ СЪСТАВ

Атестирането на научно-преподавателския състав се осъществява в съответствие с регламентите на Закона за висшето образование и на Закона за развитието на академичния състав в Република България (изм. и доп., бр. 30 от 03.04.2018 г., в сила от 05.05.2018 г.). Редът и начинът на атестирането са заложи в ПУДСУ. Етапите, стъпките и сроковете за провеждане на атестирането са описани в Процедура за атестиране на преподавателите в СУ „Св. Климент Охридски“ (Приложение 4.3).

Цел на атестирането

Атестирането има за цел:

1. да констатира състоянието и стимулира повишаването на качеството на учебно-преподавателската и научноизследователската работа;
2. да подобрява подбора, квалификацията и развитието на научно-преподавателските кадри;
3. да стимулира активността и творческата изява на научно-преподавателските кадри и да се пренасочват към друга дейност или да се освобождават неподходящите.

Период на атестиране

1. Членовете на научно-преподавателския състав подлежат на периодично атестиране както следва:

- професорите и доцентите не по-малко от един път на 5 години;
 - главните асистенти и асистентите не по-малко от един път на 3 години.
2. При получена незадоволителна оценка се прави нова атестация след една година за асистентите и главните асистенти и след две години за хабилитираните преподаватели.
3. Периодът на атестиране на лицата, ползвали отпуски, се удължава с периода на отпуски в случаите на:
- отпуск по майчинство;
 - отпуск за временна неработоспособност повече от 1 година в течение на 2 последователни години;
 - отпуск за участие в дейността на висши държавни органи.
4. Деканът на факултета изготвя в началото на учебната година, но не по-късно от 15 октомври, график на подлежащите за атестиране на научно-преподавателските кадри през съответната учебна година.
5. Атестирането е задължително за всички преподаватели.

Комисия по атестирането

1. Атестирането се осъществява от комисия по атестирането в състав от 5 до 7 души, избрана от общото събрание на факултета.

2. Мандатът на комисията по атестирането съвпада с мандата на Факултетния съвет/ Съвета на департамента.
3. Едно лице не може да бъде член на комисията по атестиране през повече от 2 мандата.
4. Членовете на комисията по атестирането не подлежат на атестиране през периода на мандата си.

Критерии за атестиране

Критериите за атестиране се определят от факултетния съвет съобразно спецификата на съответното структурно звено въз основа на приети от Академическия съвет типови критерии. Те са публично достояние.

Критериите за атестиране включват оценяване на:

1. учебно-преподавателската дейност и нейното качество:
 - а. изпълнение на нормативите за учебна заетост;
 - б. брой обучавани студенти;
 - в. ръководство на студенти, докторанти и специализанти;
 - г. участие в програми за мобилност;
 - д. подготовка на нови учебни програми;
 - е. осъвременяване на учебни програми;
 - ж. издаване на учебници, учебни помагала и друга учебна литература;
2. научно.изследователската дейност:
 - а. научни публикации в специализирани научни издания;
 - б. популярни публикации;
 - в. участие в проекти за международно сътрудничество в научните изследвания;
 - г. участие в университетски, национални и международни научни проекти и прояви.
3. участието в дейността на академичната общност:
 - а. участие в обсъждане на дисертационни, хабилитационни и други научни трудове;
 - б. рецензиране на научни трудове;
 - в. участие в органи за управление на Университета и негови структурни звена;
 - г. участие в помощни органи, комисии и други подобни;
 - д. награди (национални и международни).
4. Студентското мнение за преподаването.

Оценката по критериите за атестиране, посочени в т.1 и т.2 (учебно-преподавателска дейност и научноизследователска дейност) не може да бъде по-малко от две трети от общата оценка, а оценките по тези критерии имат равно значение за общата атестационна оценка.

Личен отчет (вж. Приложение 4.1)

1. Не по-късно от три месеца преди датата на атестирането председателят на комисията по атестирането уведомява писмено лицето, което подлежи на атестиране, и ръководителя на катедрата.
2. Не по-късно от един месец преди датата на атестирането лицето, което подлежи на

атестиране, представя писмен отчет за дейността си.

3. В срока по предходната алинея ръководителят на катедрата подготвя писмена оценка на лицето, което подлежи на атестиране.

4. Отчетът на атестирания (**Вж. Приложение 4.2**) и оценката от ръководителя на катедрата се обсъждат на заседание на катедрения съвет в 15-дневен срок след представянето им.

5. Отчетът, оценката и протоколът от заседанието на катедрата се представят на комисията по атестирането в 7-дневен срок.

Предложение от комисията по атестирането

1. Комисията по атестирането обсъжда отчета, оценката от ръководителя на катедрата, протокола от заседанието на катедрата и останалите материали в едномесечен срок от получаването им. Тя може да обсъжда и други обстоятелства от значение за атестирането. Специално внимание се отделя на резултатите от проучвания на мнението на студентите за качеството на преподаването.

2. Комисията по атестирането оценява атестирания по всеки от показателите и в тяхната съвкупност с оценки:

- положителна;
- задоволителна;
- незадоволителна

3. Резултатите от атестирането и предложенията от комисията по атестирането се вписват в атестационен лист по утвърден от Академическия съвет образец и се предоставят на атестирания и на катедрения съвет.

4. Въз основа на общата си оценка комисията по атестирането може да направи предложение до факултетния съвет за:

- откриване на процедура за придобиване на по-високо научно звание или повишаване в длъжност при условията по чл. 112 от ПУДСУ;
- разрешаване на творчески отпуск или освобождаване от преподавателска работа за срок до една учебна година;
- изпращане на специализация;
- запазване, намаляване или увеличаване на основното трудово възнаграждение съобразно Вътрешните правила за организация на работната заплата в Университета;
- прекратяване на трудовото правоотношение;
- други подходящи мерки в зависимост от резултатите от атестирането.

5. При наличие на незадоволителна оценка от две атестирания или отказ от атестация, като всеки отказ от атестация се приравнява на една незадоволителна атестация, трудовото правоотношение се прекратява.

6. Протоколът от заседанието на комисията по атестирането и атестационният лист се подписват от членовете на комисията. Тя приема решенията си с мнозинство повече от половината от членовете ѝ.

7. В 7-дневен срок от заседанието на комисията по атестирането препис от атестационния лист се връчва на атестирания, на ръководителя на катедрата и на декана на факултета.

НАРЪЧНИК ПО КАЧЕСТВОТО

стр. 55 от 110

вер. 6/ 26.04.2023 г.

8. Аттестираният може да направи писмено възражение до факултетния съвет в 7-дневен срок от получаване на атестационния лист.

Приемане на атестационната оценка

1. В едномесечен срок от получаване на материалите от комисията по атестирането, факултетният съвет ги обсъжда в присъствието на ръководителя на катедрата. Аттестираният присъства по свое желание.

2. Факултетният съвет може:

- да потвърди решението и да приеме предложенията на комисията по атестирането;
- да отмени аргументирано решението на комисията по атестирането и да приеме оценка, различна от предложената;
- да приеме подходящи мерки в зависимост от своята атестационна оценка.